

ස්ථානීය විශේෂිත පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම
(SSE & SMP)

ආපදා ස්ථානීය අංක. 04
පාහියන්ගල බෞද්ධ විහාරය
කළුතර දිස්ත්‍රික්කය - ගොනු අංකය 8
2018 – ඔක්තෝම්බර්

ශ්‍රී ලංකා නායයැම් අවදානම අවම කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය
ආසියානු යටිතල පහසුකම් ආයෝජන බැංකුව
(AIIB)

සැකසුම:

පාරිසරික අධ්‍යයන හා සේවා අංශය
ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂන හා ආයෝජන බැංකුව
99/1, ජාවත්ත පාර
කොළඹ 05

Tel: 011-2588946, 011-2503431, 011-22500354

පටුන

1. හැඳින්වීම	1
2. ප්‍රදේශය පිළිබඳ විස්තර හා ආපදා ස්ථානයේ කෙටි හැඳින්වීම	1
3. නායයෑම් වායසනය පිළිබඳ විස්තරාත්මක තොරතුරු.....	2
4. පවතින අවදානම අවම කිරීම සඳහා මේ වන විට ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග.....	4
5. නායයෑම් අපදාව සිදුවූ ස්ථානය, ඒ අවට ප්‍රදේශය පිළිබඳ තොරතුරු හා වර්තමාන අවදානම් මට්ටම	5
6. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්විය හැකි, විශේෂ අවධානය යොමු කළ යුතු අවට පරිසරයේ සංවේදී මූලිකාංග පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීම.....	5
7. ව්‍යාපෘතිය යටතේ අපේක්ෂිත පිළිසකර කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගයන් පිළිබඳ හැඳින්වීම.....	5
8. ව්‍යාපෘති කාර්යයන් හා සම්බන්ධ සමාජමය, පාරිසරිකමය බලපෑම් හඳුනා ගැනීම.....	6
8.1 හිතකර තත්ත්වයන්.....	6
8.2 අහිතකර තත්ත්වයන්	7
8.2.1 භූමියට ප්‍රවේශ වීමට නොහැකි වීම හා අනාගත සංවර්ධන කාර්යයන්	7
8.2.2 පරිසර විද්‍යාත්මක, ජෛවවිද්‍යාත්මක, සත්ව සහ වෘක්ෂණා වර්ග වලට සිදුවිය හැකි බලපෑම්.....	7
8.2.3 ප්‍රදේශයේ ජලවහන රටාවට සිදුවිය හැකි බලපෑම	8
8.2.4 පාංශු බාදනයේ බලපෑම සහ ගංගා පතුලේ සිදුවන වෙනස් වීම	8
8.2.6 ඉදිකිරීම් කාලසීමාව තුළ විවෘත ලෙස මලද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම නිසා ජලය මගින් රෝග හා ආසාදන ඇතිවීම.....	8
8.2.7 පහළ ගංගා ප්‍රදේශයේ ජලය භාවිතා කරන්නට සිදුවිය හැකි බලපෑම.....	8
8.2.9 වායු දූෂණය හා සම්බන්ධ ගැටළු.....	8
8.2.10 ඉදිකිරීම් කටයුතු වලදී ඇතිවන ශබ්ද දූෂණය, කම්පන, පිපිරීම් වැනි තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ගොඩනැගිලි වලට හා යටිතල පහසුකම් වලට ව්‍යුහාත්මක වශයෙන් සිදුවිය හැකි හානි.....	9
8.2.11 ඉදිකිරීම් කටයුතු වල නිරතවන සේවකයින් හා අවට ප්‍රදේශවාසීන් අතර විවිධ අවස්ථා වල ඇති විය හැකි නොසන්සුන් තත්ත්වයන්.....	9
8.2.12 සේවක නේවාසික කඳවුරු හා අනෙකුත් ස්ථානීය අවශ්‍යතාවයන්.....	9
8.2.13 ඉදිකිරීම් අතරතුර ප්‍රදේශවාසීන් වැඩබිමට පිවිසීම හේතුවෙන් ඔවුනට මුහුණ දීමට සිදුවිය හැකි අවදානම.....	9
8.2.14 පුපුරුණු ද්‍රව්‍ය සහ එවැනි වෙනත් අනතුරු දායක ද්‍රව්‍ය හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි අවදානම	9
8.2.15 ඉදිකිරීම් කටයුතු හා මහජන ආරක්ෂාව.....	10
8.2.16 ඉදිකිරීම් කාලසීමාව තුළ සේවක ආරක්ෂාව	10
8.2.17 පුරාවිද්‍යා භූමියට හා පුරාවස්තු වලට සිදුවිය හැකි හානි.....	10
8.2.18 සේවකයින්ගේ විෂමාවාර ක්‍රියාවන්.....	10
9. මහජනතාව, අනෙකුත් පාර්ශවකරුවන් වෙනුවෙන් පවත්වා ඇති හෝ පැවැතිවීමට නියමිත උපදේශන සේවාවන්	10
9.1 ව්‍යාපෘතියට අදාළ පාර්ශව කරුවන් සමග පැවැත්වූ උපදේශන සේවාවන් වල දී පැමිණි එකඟතාවයන් හා නිර්දේශයන් . (මූලාශ්‍ර: ඇමුණුම II- උපදේශන සේවාවන්හි ඡායාරූප).....	10
10. සුවිශේෂී වූ පාරිසරික හා සමාජයීය ගැටළු : ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානයේ විශේෂිත ක්‍රියාමාර්ග හෝ මැදිහත්වීම් අවශ්‍ය වන සමාජමය, පාරිසරිකමය බලපෑම් අවදානම් ඇතිවන අංශයන්.....	10

10.1	ජලය හා තෙත් බිම් මත සිදුවන වන බලපෑම (ගංඟා හා වෙනත් ජල ප්‍රවාහයන් අපවිත්‍ර වීම සම්බන්ධ ගැටළු, භූගත ජල මට්ටම වෙනස්වීම), නායයෑම් ස්ථානය ඉදිකිරීම/පිළිසකර කිරීම තුළින් ඇතිවන විභව බලපෑම, දිගුකාලීන බලපෑම සහ අවධානම් තත්ත්වය	11
10.2	බාදන ක්‍රියාවලිය ආශ්‍රිත බලපෑම් හා ගංඟා ඉවුරු බාදනය.....	11
10.3	වාහන හා යටිතල පහසුකම් වලට සිදුවන බලපෑම (විශේෂයෙන් තාවකාලිකව පිවිසුම් මාර්ග හා දුම්රිය මාර්ග අහිමි වීම, වාහන තදබදය)	11
10.4	පොදු සේවා සැපයීමේදී පහල ප්‍රදේශයට සිදුවන බලපෑම (ජල සැපයුම, අපද්‍රව්‍ය ඉවත් කිරීම, විදුලිය සැපයීම, ආදිය).....	11
10.5	සත්ව හා ශාක විශේෂ වලට සිදුවන පාරිසරික, ජෛව විද්‍යාත්මක බලපෑම්	11
10.6	ප්‍රදේශයේ ජලවහන රටාව මත ඇති කරන බලපෑම.....	11
10.7	ඉදිකිරීම් කාලසීමාවේ දී අක්‍රමවත් (ඒලිමහන් ස්ථාන වල) වැසිකිලි භාවිතය නිසා ජලයට අපද්‍රව්‍ය එකතු වීමට ඇති ඇති හැකියාව.....	11
10.8.	සහ අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම සහ ජලය අපවිත්‍ර වීම.....	12
10.9	ව්‍යාපෘති භූමියට යාබදව හෝ ආසන්නව වාසය කරන අධි අවදානම්, මධ්‍ය අවදානම් මට්ටමේ පවුල් ඒකක (නාය ඉහළ ප්‍රදේශය, පහළ ප්‍රදේශය, හා පහළ ගංඟා ප්‍රදේශය වැනි).....	12
10.10	නැවත ප්‍රතිස්ථාපනය කල යුතු ප්‍රදේශය තුළ පිහිටා ඇති ව්‍යාපාර, කෘෂිකාර්මික බිම් සහ අනෙක් ස්ථාන	12
10.11	ව්‍යාපෘති භූමිය ආසන්නයේ ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපාර, කෘෂිකාර්මික හා ආනතුන් කාර්යයන් සඳහා යොදා ගනු ලබන ප්‍රදේශ	12
10.13	වැඩබිම් තුලට සාමාන්‍ය පුද්ගලයින් ඇතුළු වීමේ හෝ හරහා ගමන් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය.....	12
10.14	සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව සම්බන්ධ ගැටළු වලට ප්‍රමුඛතාවය ලබාදීම - කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සඳහා සම්මත ගිවිසුම් ඉක්මවා යන විශේෂිත අවස්ථා	12
10.15	ළමා ශ්‍රමය හා බලහත්කාරී ලෙස ශ්‍රමය යොදා ගැනීම.....	12
11.	ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා වන අනුමැතිය, අවසර ලබා ගැනීම, විරුද්ධත්වයක් නොමැති බව	13
11.1	ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම	13
11.2	ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශය තුළ පිහිටි ඉඩම් වල ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාවට නැංවීමට ඉඩම් හිමියන්ගේ අවසරය ලබා ගැනීම.....	13
11.3	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය.....	13
11.4	අනෙකුත් අනුමැතීන්	13
11.5	පුද්ගලික ඉඩම් හිමිකරුවන්ගේ අනුමැතිය/විරෝධතා නොමැති බව/නීත්‍යානුකූලව බැඳුණු එකඟතාවයන්	13
12.	පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම (ESMP).....	14
12.1	නැවත පදිංචිකිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලසුම.....	14
12.2	ජනතාව ඉවත් කිරීම : ව්‍යාපෘති භූමියට ආසන්නව පිහිටි ඉහල බෑවුමේ හෝ පහල බෑවුමේ අධි අවධානම් කළාපයේ හෝ පහල නිම්න ප්‍රදේශයේ සිටින ජනතාව ඉවත් කිරීමට කටයුතු කිරීම.....	14
12.3	භානියට පත් භෞතික ව්‍යුහයන්, යටිතල පහසුකම් ඉවත් කිරීම සඳහා වන ක්‍රියාපටිපාටිය	14
12.4	ව්‍යාපෘති කටයුතු හේතුවෙන් දේපල අහිමි වීම/ භාවිතය හේතුවෙන් අහිමි වීම/ වැනි තත්ත්වයන් සඳහා වන්දි ඉල්ලා සිටීම.....	15
12.5	පහත සඳහන් ක්ෂේත්‍ර යටතේ ජනතාව දැනුවත් කිරීම සහ පුහුණු වැඩසටහන් පැවැත්වීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ	15
12.6	සැලසුම් මත පදනම් වූ පාරිසරික සමාජ කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයන් සලකා බැලීම.....	15
12.7	ඉදිකිරීම් කාලසීමාව අතරතුර බලපෑම අවම කිරීම.....	16

12.7.1 ඉදිකිරීම් කාලසීමාව අතරතුර කොන්ත්‍රාත්කරුවන් පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයන්ට අනුකූල වීම සඳහා වන ප්‍රමිතීන්.....	16
12.7.2 ස්ථානීය හානි අවම කිරීම	17
13. ව්‍යාපෘති ස්ථානය අධීක්ෂණය	20
14. ඉදිකිරීම් කටයුතු හේතුවෙන් අගතියට පත් වන්නන්ගේ දුක්ගැන්වීලි වලට සවන් දීම.....	21
15. තොරතුරු අනාවරනය කිරීම.....	21

ඇමුණුම්

ඇමුණුම i : ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශයේ චෝදනා ඡායාරූපය	i
ඇමුණුම ii : ආපදා තත්ත්වයේ ස්වභාවය හා උපදේශන අවස්ථා.....	ii
ඇමුණුම III: පාර්ෂව කරුවන් සමග පැවැත්වූ සාකච්ඡා තුගදී අනාවරණය වූ විශේෂිත කරුණු.....	iii
ඇමුණුම iv: ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම	iii
ඇමුණුම V: ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම	iii

රූපසටහන් ලැයිස්තුව

රූපය 1. යෝජිත නායයෑම් අවම කිරීමේ සිථානයේ ගුගල් ඡායාරූපය - වැඩිදුර අධියයනය සඳහා චෝදනා ඡායාරූපය ඇමුණුම 1ට ඇතුළත් කර ඇත.	2
රූපය 2a : පාහියන්ගල කන්ද ආශ්‍රිත නායයෑම් ප්‍රදේශය	3
රූපය 2b : ඓතිහාසික ලෙනට පිවිසීම සඳහා අළුතින් ඉදිකරන ලද කොන්ක්‍රීට් පියගැටපෙල හා බිත්තිය අතර කල්ලු වී යාම	3
රූපය 2c : ලෙන තුළ පිහිටා ඇති පැරණි විහාරයේ පොළව තුළ ඇති ආතති පැළුම්.....	3
රූපය 2d : ලෙන තුළ පිහිටා ඇති පැරණි විහාර මන්දිරයේ බිත්ති වල ඇති ආතති පැළුම්.....	3
රූපය 2e : 1983 වසරේ පමණ ඉදිකරන ලද නව විහාරයේ ඉදිරි පෙනුම	3
රූපය 2f : ඓතිහාසික පාහියන්ගල ලෙනෙහි ඇතුළත පෙනුම	3
රූපය 3 : නායයෑම හේතුවෙන් බලපෑම් සිදුව ඇති ප්‍රදේශය හා ගොඩනැගිලි දැක්වෙන රූපමය සටහන.....	4

වගු ලැයිස්තුව

වගුව 1: අනුමැතීන් ලබා ගැනීම සඳහා නියමිත තාවකාලික කාල රාමුව	14
වගුව 2: සැලසුම් අදියරේ දී පාරිසරික හා සමාජ තත්ත්ව සලකා බැලීම.....	15
වගුව 3: පරිසරික හා සමාජ ආරක්ෂණයට අනුකූල වීම සඳහා කොන්ත්‍රාත්කරුගේ අවශ්‍යතාවයන්.....	16
වගුව 4: ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයට සුවිශේෂී වූ පාරිසරික සමාජයීය හා සෞඛ්‍ය සුරක්ෂිතභාවය පිළිබඳ ගැටළු (ES & HS) අවම කිරීම සඳහා ගනු ලබන පියවර.....	17
වගුව 5: පාරිසරික හා සමාජ අධීක්ෂණ සැලසුම: ඉදිකිරීම් අදියර	20
වගුව 6: යෝජිත තොරතුරු අනාවරනය කිරීමේ වැඩසටහන	21
වගුව 7: තොරතුරු රැස්කිරීම සඳහා සම්බන්ධකරගත් ආයතන සහ නිලධාරීන්	21

කෙටියෙදුම්

AIIB	ආසියානු යටිතල පහසුකම් ආයෝජන බැංකුව Asian Infrastructure Investment Bank
CEA	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය Central Environmental Authority
DFC	වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව Department of Forest Conservation
DS	ප්‍රාදේශීය ලේකම් Divisional Secretary
DWLC	වන ජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව Department of Wild Life Conservation
EH & S	පරිසරික හා සමාජ ආරක්ෂණය Environmental Health & Social
E&SU of PMU	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ අංශයේ පාරිසරික සමාජ ආරක්ෂණය Environmental & Social Unit of Project Management Unit
ESH & S unit of PMU	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ අංශයේ පාරිසරික සාමාජීය සෞඛ්‍ය සහ ආරක්ෂණ ඒකකය Environmental Social Health & Safety Unit of Project Management Unit
ESMF	පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ රාමුව Environmental and Social Management Framework
ESMP	පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම Environmental Social Management Plan
SSE&SMP	නිශ්චිත පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම Site Specific Environmental and Social Management Plan
GN	ග්‍රාම නිලධාරී Grama Niladhari
GOSL	ශ්‍රී ලංකා රජය Government of Sri Lanka
GSMB	භූ විද්‍යා සමීක්ෂණ හා පතල් කාර්යාංශය Geological & Mines Bureau
NBRO	ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානය National Building Research Organization
RDA	මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය Road Development Authority
SSE & SMP	ස්ථානීය විශේෂිත පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම Site Specific Environmental and Social Management Plan

1. හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකා රජය ආසියානු යටිතල පහසුකම් ආයෝජන බැංකුව (AIIB) සමග සම්බන්ධ වෙමින් එම බැංකුවේ ණය ආධාර මත ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් 6ක දිස්ත්‍රික්ක 11ක නායයෑම් අවදානමින් යුතු අස්ථාවර බැඳුම් සහිත ස්ථාන පිළිසකර කිරීමේ ව්‍යාපෘතියක් ආරම්භ කිරීමට අපේක්ෂා කරයි. මෙම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වීම පාරිසරික හා සමාජ ආරක්ෂණමය වශයෙන් AIIB බැංකුවේ හා ලංකා රජයේ නීතිරීති වලට අනුකූලව සිදුවිය යුතුය. ව්‍යාපෘතියේ ස්වභාවය සහ එහි ක්‍රියාවලිය සැලකිල්ලට ගනිමින් AIIB බැංකුව අපේක්ෂා කරන පරිදි ඔවුන්ගේ පාරිසරික හා සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති වලට අනුකූල වන පරිදි පාරිසරික සහ සමාජයීය කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් (ESMF) නිර්මාණය කල යුතුය.

පාරිසරික හා සමාජයීය කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්ති රාමුවෙහි (ESMF) අරමුණු වන්නේ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී AIIB බැංකුවේ ආරක්ෂණ ක්‍රමවේද සහ ජාතික පාරිසරික හා සමාජ ප්‍රඥප්ති පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශයන් සැපයීමයි. ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය වශයෙන්, ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානය (NBRO) සමස්ථ ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් සකස් කරනු ලබන පාරිසරික හා සමාජයීය කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්ති රාමුව, ව්‍යාපෘතියට සම්බන්ධ වන සියළුම පාර්ශවයන් ඒ ආකාරයෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සහතික කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. එමගින් ව්‍යාපෘති කාලසීමාව අතරතුර පරිසරයට හා සමාජයට සිදුවන බලබැම අවම වනු ඇත.

පාරිසරික, සමාජ, සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂණ තත්ත්වයන්, ව්‍යාපෘති ස්ථානයෙන් ස්ථානයට වෙනස් වන බැවින් එවැනි වෙනස්වන නිශ්චිත තත්ත්වයන් පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වේ. එමනිසා පාරිසරික හා සමාජයීය කළමනාකරණ රාමුවට (ESMF) අනුව පාරිසරික හා සමාජයීය ඇගයීම් සඳහා එක් එක් නායයෑම් ස්ථානයට විශේෂිත වූ පාරිසරික හා සමාජයීය කළමනාකරණ වාර්තා (SSE & SMP) සකසා ඇත. මෙම ස්ථානීය විශේෂිත පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණය පිළිබඳ සැලසුම් මගින් විශේෂිත පිළිසකර ක්‍රමවේදයන්, සෞඛ්‍ය, සමාජ සහ ආරක්ෂණ කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් සලකාබැලිය යුතු අංශයන් පිළිබඳව ඉදිකිරීම් හා මෙහෙයුම් කාලය තුළ අවශ්‍ය මගපෙන්වීම් ලබා දෙනු ඇත.

මෙම විශේෂිත පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම කලවාන නගරයේ සිදුව ඇති නායයෑම් ආපදා තත්ත්වය අවම කිරීම සඳහා වේ. ගැඹුරු පාරිසරික හා සමාජ අධ්‍යයනයකින් පසුව සැලසුම සකස් කර ඇති මෙම සැලසුම මගින් පහත කරුණු පිළිබඳව ඉහළ අවධානයක් යොමු කර ඇත.

- i. ව්‍යාපෘතියට අදාල ප්‍රදේශයේ සංවේදී පාරිසරික හා සමාජයීය අංග හඳුනා ගැනීම
- ii. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් සිදුවන සැලකිය යුතු පාරිසරික හා සමාජයීය බලපෑම් හඳුනා ගැනීම
- iii. යෝජිත නායයෑම් අවම කිරීමේ උපායමාර්ග
- iv. ව්‍යාපෘතිය සඳහා සුවිශේෂී වූ වඩා උචිත පාරිසරික හා සමාජයීය බලපෑම් අධීක්ෂණ අවශ්‍යතා හඳුනා ගැනීම
- v. ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාලය තුළ පිළිපැදිය යුතු ප්‍රදේශය සඳහා සුවිශේෂී වූ අදාල පාරිසරික රෙගුලාසි හා ක්‍රියාමාර්ගයන් පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම

2. ප්‍රදේශය පිළිබඳ විස්තර හා ආපදා ස්ථානයේ කෙටි හැඳින්වීම

ස්ථානීය අංක. 4, ගොණු අංකය -8, කළුතර දිස්ත්‍රික්කය, පාහියන්ගල බෞද්ධ විහාරයට ආසන්නයේ සිදුව ඇති නායයෑම

අනෙකුත් ස්ථානීය තොරතුරු

- i. මෙම නායයෑම් ආපදාව බස්නාහිර පළාතේ, කළුතර දිස්ත්‍රික්කයේ බුලත්සිංහල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ නිශ්ගභ ග්‍රාමනිලධාරී කොට්ඨාශය තුළ සිදුව ඇත.
- ii. ආසන්නම නගරය වන බුලත්සිංහල නගරය මෙම ස්ථානයේ සිට කි.මී 5.4 ක දුරින් පිහිටා ඇත.
- iii. ස්ථානීය භූගෝලීය පිහිටීම (The GPS Coordinate) 6.648681 N 80.216487 E (යොමුව; ඡායාරූපය 1. ස්ථානයේ ගුගල් ඡායාරූපය)

- iv. අස්ථාවර භූමි ප්‍රදේශය ඓතිහාසික පාහියන්ගල ලෙනට ඉදිරිපස කොටසේ පිහිටා ඇත.
- v. පාහියන්ගල බෞද්ධ විහාරස්ථානය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය එම විහාරස්ථානයටද, ලෙන ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවටද අයත් වේ.

රූපය 1. යෝජිත නායයෑම් අවම කිරීමේ සිටානයේ ගුහල් ඡායාරූපය - වැඩිදුර අධ්‍යයනය සඳහා චෝන ඡායාරූපය ඇමුණුම 10 ඇතුළත් කර ඇත.

3. නායයෑම් ව්‍යයසනය පිළිබඳ විස්තරාත්මක තොරතුරු

26.05.2017 දින වසර 42,000ක් පමණ පැරණි පාහියන්ගල ලෙන හා වසර 300-400ක් පමණ පැරණි විහාර මන්දිරයට බස්නාහිර දෙසින් විශාල ප්‍රමාණයේ නායයෑමක් සිදුව ඇත. මෙම සිදුවීමෙන් සැලකිය යුතු නිවාස සංඛ්‍යාවක් සම්පූර්ණ වශයෙන් විනාශ වී ඇති අතර එම නිවාස වල පදිංචිව සිටි නිවැසියන්ගේ ජීවිත ද අහිමි වී ඇත. නායයෑමෙන් පසුව සුන්බුන් තැන්පත් වීම නිසා පහලින් ගලා බසිනා ගංගාව අවහිර වීම නිසා තාවකාලික ගංවතුර තත්ත්වයක් හටගෙන ඇත. සිදුවීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඓතිහාසික ලෙන ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය හා ඒ අසල පිහිටි විහාර භූමිය තුළ ඉරිතැලීම් සිදුව ඇත.

ආපදාවෙන් පසු සිදුව ඇති හානියේ ස්වභාවය

මෙම නායයෑමෙන් කඳු බෑවුමේ පහල ඉදිකර තිබූ නිවාස 7ක් හා ඔවුන්ගේ දේපල සම්පූර්ණයෙන් විනාශ වී ඇති අතර, ඒවායෙහි පදිංචිව සිටි නිවැසියන් 23 දෙනෙකු ජීවිතක්ෂයට පත්ව ඇත. එම අවස්ථාවේ දී කඳු බෑවුමේ සුන්බුන් පහලට ඇදී ගොස් තැන්පත් වීම නිසා පහල ප්‍රදේශයෙන් ගමන් ගන්නා නිග්ගහ දොල අවහිර වී එම පහල ප්‍රදේශය තුළ තාවකාලික ගංවතුර තත්ත්වයක් හටගෙන ඇත. ඇතිවූ ගංවතුර තත්ත්වයෙන් නිවාස 17ක් සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ වී ඇති අතර ගංවතුර හේතුවෙන් කිසිවෙකුටත් ජීවිත අහිමි වීමක් හෝ තුවාල සිදු වී නොමැත. ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානය විසින් ස්ථානීය පරීක්ෂාවක් සිදු කිරීමෙන් පසුව බෞද්ධ විහාරයේ වැඩ වාසය කරන හික්ෂුන් වහන්සේලා එම භූමියෙන් ඉවත් කර ඒ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය නාය යෑම් සඳහා වැඩි ප්‍රවනතාවක් සහිත අධි අවධානම් කළාපයක් බවට ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත. නායයෑම සිදුවූ ප්‍රදේශයට නැගෙනහිර දෙසින් පිහිටා ඇති ඓතිහාසික ලෙන ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේත් පිටිසුම් තරප්පු පෙලෙහි හා ඒ අසල ඇති විහාරයේ බිත්ති වල විශාල ප්‍රමාණයේ ආතති පෑම් සිදුව ඇත. කෙසේ වෙතත් කැනීම් කටයුතු සිදු කර ඇති ප්‍රාග් ඓතිහාසික ලෙනට හෝ ඒ අසල ඇති පැරණි විහාර භූමියට භෞතික වශයෙන් වෙනත් කිසිදු හානියක් සිදු ව නැත.

රූපය 2a: පාහියන්ගල කන්ද ආශ්‍රිත නායයෑම් ප්‍රදේශය

රූපය 2b: ඓතිහාසික ලෙනට පිවිසීම සඳහා අළුතින් ඉදිකරන ලද කොන්ක්‍රීට් පියගැටපෙල හා බිත්තිය අතර කලඳු වී යාම

රූපය 2c: ලෙන තුළ පිහිටා ඇති පැරණි විහාරයේ පොළව තුළ ඇති ආතති පැළුම්

රූපය 2d: ලෙන තුළ පිහිටා ඇති පැරණි විහාර මන්දිරයේ බිත්ති වල ඇති ආතති පැළුම්

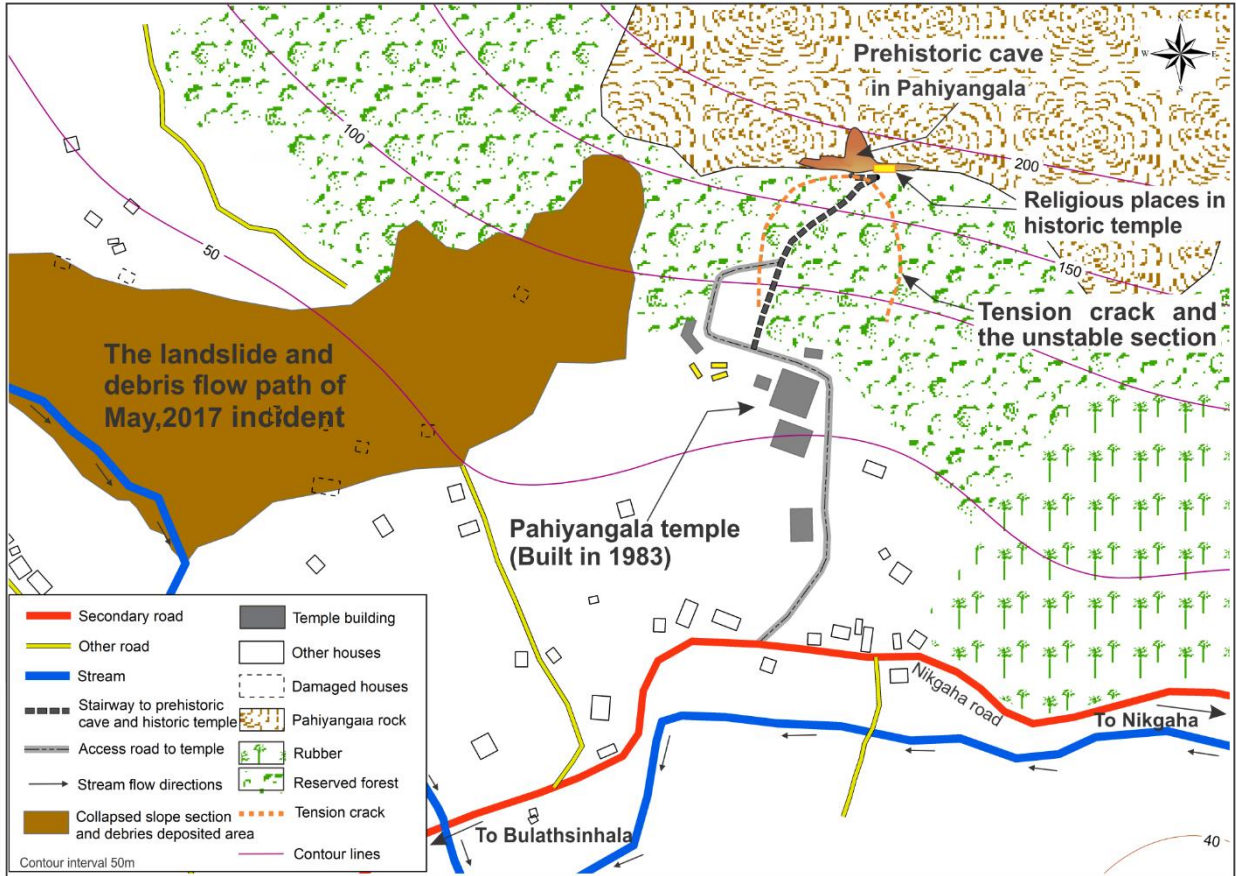

රූපය 2e: 1983 වසරේ පමණ ඉදිකරන ලද නව විහාරයේ ඉදිරි පෙනුම

රූපය 2f: ඓතිහාසික පාහියන්ගල ලෙනෙහි ඇතුළත පෙනුම

රූපය 2: ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශයේ ඡායාරූප

රූපය 3 : නායයෑම හේතුවෙන් බලපෑම් සිදුව ඇති ප්‍රදේශය හා ගොඩනැගිලි දැක්වෙන රූපමය සටහන

4. පවතින අවදානම අවම කිරීම සඳහා මේ වන විට ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග

නායයෑම හේතුවෙන් බරපතලම හානිය සිදුව ඇත්තේ පහල නිම්න ප්‍රදේශයේ ජීවත් වූ නිවැසියන්ට හා ඔවුන්ගේ දේපල වලට වේ. මෙම සිදුවීමෙන් පසුව නායයෑම සිදුවූ ප්‍රදේශයට නැගෙනහිර දෙසට වන්නට පිහිටි ප්‍රදේශයේ ආකති පැළුම් නිර්මාණය වී ඇති අතර එය එම පැළුම් සිදුව ඇති ප්‍රදේශයට පහලින් ඇති හික්කුන් වහන්සේලා වැඩ වාසය කරන විහාරස්ථානයට හා එහි ගොඩනැගිලි වලට අවධානමක් ගෙන දී ඇත. හික්කුන් වහන්සේලා වැඩ වාසය කරන පාහියන්ගල විහාරස්ථානයේ (1983 වසරේ පමණ ඉදිකරන ලද විහාරස්ථානය) ඉදිරිපසින් කඳු බෑවුමේ ඉහලට වන්න සිදුව ඇති මෙම ආකති පැළුම් හේතුවෙන් හික්කුන් වහන්සේලා තාවකාලිකව ඉවත් කර ඇත.

පැරණි විහාරස්ථානයට තර්ජනයක් ඇති කරමින් සිදුව ඇති මෙම විශාල ආකති පැළුම හේතුවෙන්, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් පී.බී. මණ්ඩාවල මහතා විසින් ඓතිහාසික ලෙන හා විහාරස්ථානය, නායයෑම් ආපදාවෙන් ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා ගත යතු සුදුසු පියවරයන් මොනවාද යන්න පිළිබඳව භූ විද්‍යාත්මක පරීක්ෂණයක් සිදුකර වාර්තාවක් ලබා දෙන ලෙස ඉල්ලීමක් කර ඇත. එම ඉල්ලීම ප්‍රකාරව 2017 වර්ෂයේ ජූනි මස 14 සහ 19 යන දිනයන්හිදී කරනු ලැබූ භූ විද්‍යාත්මක පරීක්ෂණයෙන් පසු සුදුසු ආපදා අවම කිරීමේ පියවරයන් ඇතුළත් වාර්තාවක් ලබා දෙන ලදී. භූ විද්‍යාත්මක හා භූ රූප විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයට අනුව අදාළ ස්ථානයේ සිට දකුණු දෙසට අංශක 20 සිට 30 පමණ දක්වා සාමාන්‍ය බෑවුමක් පවතී. ඓතිහාසික ලෙන හා විහාරස්ථානය ආශ්‍රිතව භූමියේ විශාල ආකති පැළුමක් නිරීක්ෂණය කල හැකිය. ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානයේ භූ විද්‍යාත්මක විග්‍රහයට අනුව මෙය ඉතා සෙමෙන් පහලට තල්ලු වී යාමක් සිදු වේ. ඉතා ඉක්මනින් ගත යුතු පියවරයන් වශයෙන් ආකති පැළුම සහිත ඉහල ප්‍රදේශයේ ඇති පස් තට්ටුවේ බර ඉවත් කිරීම, පෘෂ්ඨි හා අභ්‍යන්තර ජලාපවහන පද්ධතිය වැඩිදියුණු කිරීම වැනි කඩිනම් ක්‍රියාමාර්ග රැසක් නිර්දේශ කර ඇත. ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් වන එක් පියවරක් වශයෙන් වර්ෂාපතන දත්ත පදනම් කරගනිමින් නිකුත් කරනු ලබන

පුර්ණ අනතුරු ඇඟවීම් සඳහා අවශ්‍ය දත්ත ලබා ගැනීම සඳහා ස්වයංක්‍රීය වර්ෂාපතන දත්ත රැස් කරන උපකරණයක් මෙම ස්ථානයේ ස්ථාපිත කර ඇත.

අවදානම හේතුවෙන් මහජනතාව ඉවත් කිරීම

මෙම සිදුවීමෙන් පසුව පහල බැවුම් ප්‍රදේශයේ පිහිටි විහාරස්ථානයේ (1980 දශකයේ ඉදි කරන ලද) වැඩ වාසය කල හික්ෂුන් වහන්සේලා වහාම එම ස්ථානයෙන් ඉවත් කර ඇත. නමුත් පසුව උන් වහන්සේලා නැවත වැඩ වාසය සඳහා පැමිණ ඇත.

5. නායයෑම් අපදා ව සිදුවූ ස්ථානය, ඒ අවට ප්‍රදේශය පිළිබඳ තොරතුරු හා වර්තමාන අවදානම් මට්ටම

මෙම නායයෑම් සිදු වූ ස්ථානය පාහියන්ගල කන්ද නමින් හැඳින්වෙන අතර කන්දේ ඉහලට වන්නට පිහිටි ගල් පර්වතයක ස්වභාවිකව පිහිටි විශාල ලෙනක් සහ පැරණි විහාරස්ථානයක් ඇත. ප්‍රාග් ඓතිහාසික තොරතුරු වලට අනුව එම ගල් පර්වතයේ පිහිටා ඇති ස්වභාවික ලෙන තුළ මෙයට වසර 38,000 - 42,000 පමණ පෙර බලංගොඩ මානවයා වාසස්ථානය කරගෙන ඇති බවට පුරා විද්‍යා සාක්ෂි වලින් සනාත වී ඇත. ලෙන තුළ ඇති සමහර කොටස් පසුකාලීනව එනම් දැනට වසර 250-300 කට පමණ පෙර බෞද්ධ විහාරස්ථානයක් බවට පත් කර ඇත. මෙම ස්ථානයට පහලින් පාහියන්ගල බෞද්ධ විහාරස්ථානය හා අධ්‍යාපනික මධ්‍යස්ථානයක් ස්ථාපිත කර ඇත. මෙය වනාන්තරයක් සහිත ප්‍රදේශයක කෙලවරට වන්නට පිහිටා ඇත. වර්ථමානය වන විට විහාරස්ථානය තුළ ශිෂ්‍ය හික්ෂුන් වහන්සේලා 70 දෙනෙකු පමණ පිරිවෙන් (බෞද්ධ හික්ෂුන් වහන්සේලා අධ්‍යාපනය හදාරන ස්ථානය) අධ්‍යාපනික කටයුතු වල නිරත වේ. පහල බැවුම් ප්‍රදේශය තුළ රක්ෂිත වනාන්තරයක් හා ඒ ආසන්නයේ ගම්මාන කීපයක් පිහිටා ඇත.

විශාල ගුහාව තුළ පිහිටා ඇති ඓතිහාසික විහාරස්ථානයේ වියළි බිත්තිය තුළ හා එම පරිශ්‍රය තුළ ආතති පැළුම් විශාල වශයෙන් දැකිය හැකිය. නායයෑම් සංක්‍රීය වුවහොත් පහත දැක්වෙන ව්‍යුහයන්ට හානි සිදුවිය හැකිය.

1. ඓතිහාසික ලෙන් විහාරයේ ඇතැම් කොටස්, පුරාවිද්‍යා නටඹුන් හා කැනීම් ද්‍රව්‍ය තැනපතු
2. ඓතිහාසික විහාරස්ථානය හා පිළිම
3. පිවිසුම් පියගැටපෙල (පිවිසුම පමණි)
4. ආතති පැළුම් ඇති වී ඇති ප්‍රදේශයට දකුණු දෙසින් පිහිටා ඇති පාහියන්ගල විහාරස්ථානය(1983 වර්ෂයේ ඉදිකරන ලද)
5. පැවිදි හික්ෂුන් වහන්සේලා, බැතිමතුන්, පිරිවෙන් අධ්‍යාපනික කටයුතු සහ පහසුකම්

6. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්විය හැකි, විශේෂ අවධානය යොමු කල යුතු අවට පරිසරයේ සංවේදී මූලිකාංග පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීම

කලින් පැහැදිලි කල පරිදි යෝජිත නායයෑම් ආපදා අවම කිරීමේ ස්ථානය තියුණු කඳු බැවුම් සහිත ප්‍රදේශයක පිහිටා ඇත. ඓතිහාසික වැදගත්කමකින් යුතු බෞද්ධ විහාරස්ථානයක් එම ස්ථානයට යාබදව පිහිටා ඇත.

ව්‍යාපෘති ක්‍රියාකාරකම් අතර අවධානමට ලක් විය හැකි අංශයන්;

1. ඓතිහාසික ලෙන් විහාරයේ ඇතැම් කොටස්, පුරාවිද්‍යා නටඹුන් හා කැනීම් ද්‍රව්‍ය තැනපතු
2. ඓතිහාසික විහාරස්ථානය හා පිළිම
3. පිවිසුම් පියගැටපෙල (පිවිසුම පමණි)
4. ආතති පැළුම් ඇති වී ඇති ප්‍රදේශයට දකුණු දෙසින් පිහිටා ඇති පාහියන්ගල විහාරස්ථානය(1983 වර්ෂයේ ඉදිකරන ලද)
5. පැවිදි හික්ෂුන් වහන්සේලා, පිරිවෙන් අධ්‍යාපනික කටයුතු සහ පහසුකම්, බැතිමතුන්

7. ව්‍යාපෘතිය යටතේ අපේක්ෂිත පිළිසකර කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගයන් පිළිබඳ හැඳින්වීම

ඓතිහාසික ලෙන් විහාරය ආසන්නයේ එයට බස්නාහිර දෙසින් මේ වන විටත් සිදුව ඇති නායයෑම මෙම අදියරේ දී පිළිසකර කිරීම සඳහා සලකා බලනු නොලැබේ. නමුත් යෝජිත පිළිසකර කිරීමේ ව්‍යාපෘතියට ඓතිහාසික ලෙන් විහාරය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ සිදුව ඇති නායයෑම (ආතති පැළුම් සහිත අස්ථාවර බැවුම) වෙත අවධානය යොමු කර ඇත. එම බැවුම ස්ථායීකිරීම පිළිබඳ තත්ත්වයන් ඉතාම සංකීර්ණ වන අතර

එය මෙම ස්ථානය සඳහා පමණක් විශේෂිත වේ. අස්ථායී බැවුම ස්ථායී කිරීම සඳහා පෘෂ්ඨීය හා උප පෘෂ්ඨීය ජල වහනය වැඩි දියුණු කිරීම, භූගත ජලයට එකතු වන ජල ප්‍රමාණය අවම කිරීම මගින් භූගත ජලය අවම කිරීම, පාංශු වැරගැන්වීම, මතුපිට පස් තට්ටුවේ භාරය අවම කිරීම ආදී විවිධ ක්‍රියාකාරකම් ඇතුළත් වේ.

8. ව්‍යාපෘති කාර්යයන් හා සම්බන්ධ සමාජමය, පාරිසරිකමය බලපෑම් හඳුනා ගැනීම

8.1 හිතකර තත්ත්වයන්

මෙම ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශය පාදක කරගත් පාරිසරික හා සාමාජීය අධ්‍යයනය ලෝක උරුමයක් වශයෙන් ගැනෙන ලංකාවේ ඉතා ඉහළ වැදගත්කමකින් යුතු පුරාවිද්‍යාත්මක වටිනාකමකින් යුක්ත වූවකි. එබැවින් පුරාවිද්‍යාත්මක, ඓතිහාසික හා සංස්කෘතික වශයෙන් ඇති වැදගත් කම පිළිබඳව සවිස්තරාත්මක වාර්තාවක් මෙයට ඇතුළත් කර ඇත.

පුරාවිද්‍යාත්මක වටිනාකම

ඓතිහාසික සාක්ෂි සහ තොරතුරු වලට අනුව ගත්ලෙන් විහාරය පොදුවේ හඳුන්වනු ලබන්නේ පාහියන්ගල පන්සල යනුවෙනි. විහාරස්ථානයට මෙම නම ලැබී ඇත්තේ ක්‍රි.ව 5 වන සියවසේ සේද මාවත ඔස්සේ ධර්ම ප්‍රචාරයේ යෙදුන පාහියන් නැමති බෞද්ධ භික්ෂුව නිසාවෙනි. ශිලා ලේඛණ වල සඳහන් වන පරිදි පාහියන් භික්ෂුව චීනයේ සිට ලංකාවට පැමිණ ඇත. උන්වහන්සේ අනුරාධපුරයේ වසර දෙකක පමණ කාලයක් වැඩ වාසය කර ඇති අතර ථේරවාදී බෞද්ධ ධර්මය පිළිබඳව අධ්‍යයනයකර ඉන් පසුව නැවත චීනය වෙත වැඩම කර ඇත. ශිලා ලේඛන වල තවදුරටත් සඳහන් වන පරිදි උන්වහන්සේ ගෞතම බුදුරජානන් වහන්සේගේ ශ්‍රී පතුල වන්දනාමාන කිරීම සඳහා වැඩමවා ඇත (වර්ථමානයේ ශ්‍රී පාද කන්ද) ඒ වැඩමවන අතරවාරයේ මෙම ලෙන සොයාගෙන තාවකාලිකව වැඩ වාසය කර ඇත. පාහියන්ගල විහාරස්ථානයේ වර්ථමාන නායක ස්වාමීන් (පාහියන්ගල වන්දීම හිමි) වහන්සේ සඳහන් කරන පරිදි ඓතිහාසික තොරතුරු වලට අනුව පාහියන් භික්ෂුව ලෙන තුළ යම් කාලසීමාවක් වැඩ වාසය කර ඇති අතර එම කාලසීමාවේ දී භාවනායෝගීව බෞද්ධ දර්ශනයේ ප්‍රායෝගිකත්වය විමසා බලා ඇති බව සඳහන් කරයි. මේ පිළිබඳව දැනගත් ප්‍රදේශවාසීන් උන්වහන්සේට අවශ්‍ය ආහාරපානාධියෙන් සංග්‍රහ කර අනෙකුත් අවශ්‍යතා සපයා දී ඇත. පසුව උන් වහන්සේගේ නමින් මෙම ලෙන හඳුන්වා දී ඇත. පාහියන්ගල ආශ්‍රිතව සුවිශේෂී පුරාවිද්‍යාත්මක ස්ථානයක් වන්නේ දැනට සිදු කර ඇති කැනීම් කටයුතු වලින් වසර 38,000කට පමණ පෙර ආදී මානවයා වාසය කර ඇති බවට සාක්ෂි හමුවීමත් සමගයි. මෙය කළාපයේ පැරණිම ප්‍රාග් ඓතිහාසික ජානාවස අතරින් එකකි. 1986 වසරේ හා 2009 වසරේ කරන ලද කැනීම් වල දී වසර 36,000 - 42,000 පමණ පෙර වාසය කල බලංගොඩ මානවයාගේ සාදක සොයාගෙන ඇත. මෙම ස්ථානයෙන් බලංගොඩ මානවයාගේ සම්පූර්ණ ඇට සැකිල්ලක්, ඔවුන්ගේ සොහොන් බිම, ගල් ආයුධ, වෙනස් අස්ථි කොටස් භාවිතා කල ආහාර ද්‍රව්‍ය, ඇඳුම් ආයින්තම් සොයාගෙන ඇත. පාහියන්ගල ලෙනෙහි ස්වභාවික පිහිටීම අනුව එය දිවයිනේ විශාලතම ගල් ගුහාව වන අතර ආසියාවේ පිහිටි විශාලතම ගල් ගුහා අතරින් එකකි. තවද ගුහාව අභ්‍යන්තරයේ තැන්පත්ව ඇති අවසාදිත පාෂාණ වසර මිලියන ගනනකට උරුමකම් කියයි.

පෞරාණික බෞද්ධ විහාරස්ථානය

ඓතිහාසික ලෙනෙහි නැගෙනහිර දෙසට වන්නට ඉතා පැරණි විහාරස්ථානයක් ඉදිකර ඇත. මීට වසර 300-400 පමණ පෙර පොරෝගම ගනින්නාන්සේ නමින් හැඳින්වෙන හිමි නමක් විසින් මෙය ඉදිකර ඇතැයි සැලකේ. එය විවිධ වකවානු වල අවස්ථා කීපයක දී වැඩි දියුණු කර ඇත. අඩි 40ක පමණ දිගින් යුතු සැතපෙන බුද්ධ ප්‍රතිමාවහන්සේ නමකගේ පිළිරුවක් ඒ තුළ ඇත. වැඳුම් පිදුම් සඳහා විහාර මන්දිරයක් හා අනෙකුත් ප්‍රතිමා වලින් විහාරය සමන්විත වේ. සැතපෙන බුද්ධ ප්‍රතිමාවහන්සේ ලංකාවේ දිගින් වැඩි දෙවන ප්‍රතිමා වහන්සේ වේ. මහනුවර රාජධානිය සමයේ මෙම ප්‍රතිමා වහන්සේ ඉදිකර ඇතැයි සඳහන් වේ.

පාහියන්ගල විහාරස්ථානය

බෞද්ධාගමිකයන් සඳහා අධ්‍යාපනික ප්‍රධානස්ථානයක් වශයෙන් මෙය ලෙනට පහල ප්‍රදේශයේ 1983 වර්ෂයේ දී පමණ ඉදිකර ඇත. වර්තමානයේ මෙහි භික්ෂූන් වහනසේලා 60-70 පමණ පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය ලබයි. විහාරස්ථානය මල්වතු අස්ගිරි විහාර පාර්ෂවය නියෝජනය කරන අතර අවට ගම්මාන වල

බැතිමතුන් 700 දෙනෙකු පමණ විවිධ සංස්කෘතික හා ආගමික කටයුතු සඳහා විහාරස්ථානයට පැමිණේ. ඔවුන් විහාරස්ථානයේ හිමිවරුන් වෙත කඬින පූජා, ධර්ම දේශනාවන් වැනි අවස්ථාවන් වල දී ආගමික සිරිතක් වශයෙන් දානය පිරිනැමීම සිදුකරයි.

සෞන්දර්යාත්මක සුන්දරත්වය, දර්ශනීය බව හා පාරිසරික වැදගත්කම

ගුහාවට පිවිසීම සඳහා එය පසෙකින් පිහිටි පියගැටපෙල ආකර්ශනීය බවකින් යුක්තය. ඒ ආසන්නයේ ස්වභාවිකව පිහිටි පොකුණක් ඇති අතර මේ වන විට එය වියළි ස්වභාවයෙන් යුක්ත වේ. බැවුමේ ඉහළ ප්‍රදේශයේ පාහියන්ගල වන රක්ෂිතය පිහිටා ඇති අතර එය කඳුකර වනාන්තර හා කඳුකර උප වනාන්තර ලක්ෂණ වලින් යුක්ත වේ. ස්වභාවික වනාන්තරයක් වන මෙය විශාල වෘක්ෂ, කටු පඳුරු හා ඖෂධ වෙනත් ඒක දේශීය ආවේනික ශාක වලින් යුක්ත වේ.

විද්‍යාත්මක (මානව විද්‍යාත්මක), සංචාරකමය වශයෙන් ඇති වැදගත්කම

මෙය ප්‍රාග් ඓතිහාසික වශයෙන් ඉතා වැදගත් භූමි ප්‍රදේශයකි. එබැවින් මේ වන විට එය මානව විද්‍යාත්මක ගවේශන සඳහා පර්යේෂණ කටයුතු සිදු කරන ප්‍රදේශයකි. ලොව පුරා මානව විද්‍යාව පිළිබඳව පර්යේෂණ සිදු කරනු ලබන මානව විද්‍යාඥයින් පර්යේෂණ හා පර්යේෂණ අවශ්‍යතා සඳහා මෙම ස්ථානය වෙත පැමිණේ. එමෙන්ම මෙම ප්‍රදේශය විදේශීය සංචාරකයින් හා දේශීය සංචාරකයින් සඳහා ඉතා ආකර්ෂණීය භූමි ප්‍රදේශයකි. මෙම විහාරස්ථානයේ වාසය කල වින ජාතික හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් වන ආගියන් හික්ෂුන් වහන්සේ සමග ඇති සම්බන්ධතාව නිසා වින ජාතික සංචාරකයින් බහුලව පැමිණීමක් සිදු වේ.

ඉහත සඳහන් කල ඓතිහාසික හා පුරාවිද්‍යාත්මක කරුණු කාරණා අනුව මෙම ආපදා ස්ථානය ආපදා අවම කිරීම කොතරම් වැදගත් දැයි පැහැදිලි වේ. ආගමික ඓතිහාසික හා පුරාවිද්‍යාත්මක ලක්ෂණ අනුව අවධානම අවම කිරීම සඳහා ගනු ලබන ව්‍යුහාත්මක ස්ථායීකරණ පියවරයන් වඩාත් තීරණාත්මක වේ. ඉහත සඳහන් කල සියළු වටිනා සම්පත්වලින් සහ නිධන්ගත වටිනාකම් ආරක්ෂා කර ගැනීමට මෙම ක්‍රියාමාර්ගයන් විශාල ධනාත්මක බලබැමක් වනු ඇත.

8.2 අහිතකර තත්ත්වයන්

ව්‍යාපෘතියේ නායයෑම් අවධානම අවම කිරීමේ කටයුතු බැවුම් ප්‍රදේශයට පමණක් සීමා වනු ඇත. එබැවින් සාපේක්ෂව සානාත්මක බලපෑම් සියල්ල ඉදිකිරීම් කටයුතු සිදුවන භූමියට පමණක් සීමා වේ. කෙසේ වෙතත් මෙම භූමිය ඉතා ප්‍රභල පුරා විද්‍යාත්මක වටිනාකමකින් යුක්ත සංවේදීතාවයක් ඇති බැවින් සිදු විය හැකි වකු බලපෑම ඉතා වැදගත් වේ.

8.2.1 භූමියට ප්‍රවේශ වීමට නොහැකි වීම හා අනාගත සංවර්ධන කාර්යයන්

ව්‍යාපෘති කයුතු සඳහා සැලසුම් කරන ලද භූමි ප්‍රදේශය බෞද්ධ විහාරස්ථානයට හා ඓතිහාසික ලෙන ආශ්‍රිත ප්‍රදේශය පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවට අයත් වේ. මෙහි ඉදිකිරීම් කටයුතු සිදුවන අතරතුරේදී පුරාවිද්‍යා ප්‍රදේශයට (ලෙන ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයට) හා ඓතිහාසික විහාරස්ථානයට පිවිසීම සාපේක්ෂ වශයෙන් විශාල භූමි ප්‍රමාණයක් වන බැවින් නායයෑම් සිදුවන ප්‍රදේශය හරහා ගමන් කිරීම හාදාවක් වනු ඇත. ව්‍යාපෘති කටයුතු හේතුවෙන් විහාර භූමියේ ඉඩම් අහිමි වීමක් සිදු නොවන අතර ගොඩනැගිලි ඉවත් කිරීමක් සිදු නොවේ. කෙසේ වෙතත් ඉදිකිරීම් කටයුතු සිදුවන අතරතුරේ දී නායයෑම් අවධානම ඇතිවීම ඉතා ඉහල බැවින් ස්වාමීන් වහන්සේලා/බැතිමතුන්/සංචාරකයින් පැමිණීම තාවකාලිකව නතර කිරීමට සිදු වනු ඇත. මෙම කාලසීමාව අතරතුරේ දී දුරකථන විදුලි රැහැන් ඉවත් කිරීමට සිදු වනු ඇත.

8.2.2 පරිසර විද්‍යාත්මක, ජෛවවිද්‍යාත්මක, සත්ව සහ වෘක්ෂතා වර්ග වලට සිදුවිය හැකි බලපෑම්

බැවුමේ ඉහළ ප්‍රදේශයේ පාහියන්ගල වන රක්ෂිතය පිහිටා ඇති අතර එය කඳුකර වනාන්තර හා කඳුකර උප වනාන්තර ලක්ෂණ වලින් යුක්ත වේ. වනාන්තර ප්‍රදේශය හා ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශය සාපේක්ෂව සැලකීමේ දී වනාන්තර ප්‍රදේශයට ඇති විය හැකි සෘජු බලපෑම අවම වේ. කෙසේවෙතත් පරිසරවිද්‍යාත්මක ව හා වන ජීවීන්ට ඇතිවිය හැකි බලපෑම පහත පරිදි වේ.

- ඉදිකිරීම් කටයුතු සිදුකරනු ලබන කොන්ත්‍රාත්කරු යොදා ගන්නා කම්කරුවන් වනාන්තර ප්‍රදේශයට ඇතුළු වීම, සතුන් දඩයම් කිරීම, නිදර්ෂන එකතු කිරීම (ශාක සහ ෂතුනගේ) හා දැව

වර්ග කපා දැමීමේ ප්‍රවණතාවක් පවතී. වන සත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආඥාපනතේ එවැනි ක්‍රියාවන් තහනම් කර ඇති අතර මෙවැනි ක්‍රියාවන් වැඩ බිම තුළ සිදු වීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වේ.

- කොන්ත්‍රාත් කරු විසින් නොසැලකිලිමත් ලෙස හෝ හිතාමතාම ඉතා වටිනා දැව වර්ග කපා දැමීම හෝ හේතුවකින් තොරව විශාල භූමි ප්‍රදේශයක ගස් ඉවත් කිරීමට හැකියාව ඇත.
- කොන්ත්‍රාත්කරු හෝ සේවකයින් විසින් වනාන්තරයට (හිතාමතා හෝ නොදැනුවත්ව) ගිනි තැබිය හැක. වියළි කාල වලදී ලැවි ගිනි ඇතිවීම වැනි තත්ත්වයන් දක්වා වර්ධනය විය හැකිය. මෙමගින් වනාන්තරයට සැලකිය යුතු හානි සිදුවිය හැකිය.

8.2.3 ප්‍රදේශයේ ජලවහන රටාවට සිදුවිය හැකි බලපෑම

පිළිසකර කිරීමේ කටයුතු සාපේක්ෂ වශයෙන් විශාල භූමි ප්‍රදේශයක ජලවහන වැඩිදියුණු කිරීම නම් ගන්නා ඇතැම් ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් භූගත ජලයට බලබැම් සිදුවී එය භූගත ජල මට්ටම පහල යාමට හේතු වේ. භූගත ජල මට්ටම පහල යාම හේතුවෙන් කඳුබෑවුමේ ඇති දිය උල්පත් වල ජල මට්ටම සැලකිය යුතු ලෙස පහල යාමක් සිදුවිය හැකි අතර එහි බලපෑම බොහෝ විට එම ස්ථානයට සීමාවිය හැක. වර්තමානයේ කඳු බෑවුමේ සිට ගලා එන උල්පත් ජලය විහාරස්ථානය හා අවට නිවෙස් වල වාසය කරන පිරිස් භාවිතයට ගනු ලබයි. ව්‍යාපෘති කටයුතු හේතුවෙන් කඳු බෑවුමේ ඇති ජල උල්පත් පාලනය කිරීමක් සිදු කරනු ලබන අතර ඒ හේතුවෙන් දැනට ජලය භාවිත කරන විහාරස්ථානයට හා නිවාස වලට බලපෑමක් සිදුවිය හැකිය. එබැවින් එම ජලය භාවිත කරන්නන් පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වනු ඇත.

8.2.4 පාංශු බාදනයේ බලපෑම සහ ගංගා පතුලේ සිදුවන වෙනස් වීම

අවධානම් අවම කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රධාන වශයෙන් අවධානය යොමු කරන්නේ ජලාපවහන මාර්ග වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා වේ. මෙමගින් භූගත ජලය වෙත ඉහල බලපෑමක් සිදු වේ. කෙසේ වෙතත් මෙහි බලපෑම එම ප්‍රදේශයට පමණක් සීමා වේ. වර්ථමානයේ මෙම කඳු බෑවුමේ උල්පත් වලින් ජනනය වන උල්පත් ජලය විහාරස්ථානය හා අවට ප්‍රදේශවාසීන් පානීය අවශ්‍යතා හා වෙනත් කටයුතු සඳහා භාවිතයට ගනු ලැබේ. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් එම උල්පත් සිඳී යාම නිසා ජලය භාවිතා කරන්නන්ට එය පීඩා ගෙන දෙනු ඇත. එබැවින් ඒ පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වේ.

ව්‍යාපෘති කයුතු හේතුවෙන් නිකුත් වන ජලය ආසන්නයේ ඇති ස්වභාවික දිය දහරාවන් සමග සෘජුව එකතු වීමක් සිදු නොවේ. එබැවින් එවැනි දිය පහරවල් සෘජුව අපවිත්‍ර වීමට ඇති හැකියාව ඉතා අල්ප වේ.

8.2.6 ඉදිකිරීම් කාලසීමාව තුළ විවෘත ලෙස මලද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම නිසා ජලය මගින් රෝග හා ආසාදන ඇතිවීම

ඉදිකිරීම් ස්ථානය තාවකාලික එකක් වන බැවින් සේවකයින් තම ශරීර අවශ්‍යතා (වැසිකිලි භාවිතය) භාහිර පරිසරය තුළ අක්‍රමවත් ආකාරයෙන් සිදු කිරීමට බෙලඹෙනු ඇත. වාන්තරයක් හා ගංගාවක් ආසන්නයේම පිහිටා තිබීම ඔවුන්ට එය අමතර වාසියක්ද වනු ඇත.

8.2.7 පහළ ගංගා ප්‍රදේශයේ ජලය භාවිතා කරන්නන්ට සිදුවිය හැකි බලපෑම

ව්‍යාපෘති භූමියට ආසන්නයේ ස්වභාවික දිය දහරාවක් නොමැති බැවින් එමගින් ඇතිවන බැලපෑම අවම වේ.

8.2.8 ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ ගැටළු

ඝන අපද්‍රව්‍ය වන ඉවතලන ආහාර, ඉදිකිරීම් අතරතුර උත්පාදනය වන අපද්‍රව්‍ය ව්‍යාපෘති භූමියේ ගබඩා කර තැබීමක් සිදු වනු ඇත. මෙවැනි ඝන අපද්‍රව්‍ය හේතුවෙන් බෞද්ධ විහාරස්ථානයේ හික්ෂුන් වහන්සේලාට, බැතිමතුන්ට හා පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය ලබන හික්ෂුණ් වහන්සේලාට විවිධ ආකාරයේ අනතුරු දායක තත්ත්වයන් හා අපහසුතාවයන් ඇති කරනු ලබයි. අපද්‍රව්‍ය මගින් පස දූෂණය වන අතර ව්‍යාපෘති කාල සීමාව තුළ ක්‍රමවත් ඝන අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය නොවුනහොත් විවිධ ආකාරයේ හානිකර පාරිසරික ගැටළු මතු කරනු ඇත. එබැවින් දුර්වල අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයන් හේතුවෙහි සිදුවිය හැකි පාරිසරික ගැටළු පිළිබඳව ඉහළ අවධානයක් යොමු කළ යුතුය.

8.2.9 වායු දූෂණය හා සම්බන්ධ ගැටළු

ව්‍යාපෘති භූමිය සැකසීම, ඩීසල් එන්ජින් යොදා කැනීම් කටයුතු සිදුකිරීම, ගිනි තැබීම, ඉදිකිරීම් ද්‍රව්‍ය හා ඉවතලන ද්‍රව්‍ය ප්‍රවාහනය, භාවිත කරන සහ ඉවතලන විෂ සහිත ද්‍රව්‍ය (පිපිරවීම් සඳහා භාවිත කරන රසායනික ද්‍රව්‍ය) භාවිතය, වායු දූෂණයට දායක වන ඉදිකිරීම් ක්‍රියාකාරකම් වේ. ඉදිකිරීම් අතරතුර කොන්ක්‍රීට්, සිමෙන්ති, ලී, ගල්, සහ සිලිකා වැනි ද්‍රව්‍ය වලින් අධික ලෙස වායු දූෂණයට හේතු වන දුවිලි සහ වෙනත් විෂ සහන දූෂණ කාරක ඇති කරයි. මෙවැනි තත්ත්වයන් ඉදිකිරීම් සිදුවන සමස්ථ කාලසීමාව තුළ විශාල ප්‍රදේශයක් පුරා පැතිර යනු ඇත. එබැවින් මෙම ව්‍යාපෘතිය අසල්වැසි ප්‍රජාව වෙත බලපෑම් එල්ල කරනු ඇත. මෙවැනි සහ අපද්‍රව්‍ය හේතුවෙන් බෞද්ධ විහාරස්ථානයේ හික්ෂුන් වහන්සේලාට, බැතිමතුන්ට හා පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය ලබන හික්ෂුන් වහන්සේලාට හා සංචාරය සඳහා පැමිණෙන අයට විවිධ ආකාරයේ අනතුරු දායක තත්ත්වයන් හා අපහසුතාවයන් ඇති කරනු ලබයි.

8.2.10 ඉදිකිරීම් කටයුතු වලදී ඇතිවන ශබ්ද දූෂණය, කම්පන, පිපිරීම් වැනි තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ගොඩනැගිලි වලට හා යටිතල පහසුකම් වලට ව්‍යුහාත්මක වශයෙන් සිදුවිය හැකි හානි

ඉදිකිරීම් උපකරණ වෙතින් ශබ්ද හා කම්පනයන් උත්පාදනය වීම සාමාන්‍ය තත්ත්වයකි. එබැවින් ව්‍යාපෘති භූමියට ආසන්නයේ ඇති විහාරස්ථානයේ ආගමික කටයුතු වෙත ශබ්දය බලපානු ඇත. මේ හේතුව නිසා ව්‍යාපෘතිය මගින් ප්‍රදේශය වෙත ශබ්දය මගින් ඇතිවන බලබැම සැලකිය යුතුය.

බර යන්ත්‍රෝපකරණ ක්‍රියා කරවීම මගින් උපදවන කම්පන බලපෑම ඓතිහාසික විහාරස්ථානයේ ගොඩනැගිලි වලට බලපෑම් ඇති කරනු ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එහි බිත්ති ඉරි තැලීම හා කඩා වැටීම සිදු විය හැකිය, එබැවින් කම්පන බලපෑම් මගින් ඇති විය හැකි බලපෑම පිළිබඳව අවධානය යොමු කළ යුතුය.

8.2.11. ඉදිකිරීම් කටයුතු වල නිරතවන සේවකයින් හා අවට ප්‍රදේශවාසීන් අතර විවිධ අවස්ථා වල ඇති විය හැකි නොසන්සුන් තත්ත්වයන්

ප්‍රදේශවාසීන්, ආරක්ෂක නිලධාරීන්, විහාරස්ථානයේ හික්ෂුන් වහන්සේලා, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් හා වැඩබිමේ සේවකයින් අතර ඇතැම් අවස්ථා වල විවිධ ගැටුම් කාරී තත්ත්වයන් ඇතිවිය හැකිය.

8.2.12. සේවක නේවාසික කඳවුරු හා අනෙකුත් ස්ථානීය අවශ්‍යතාවයන්

ඉදිකිරීම් කටයුතු වෙනුවෙන් පැමිණෙන කම්කරුවන්ගේ තාවකාලික නේවාසික ස්ථාන බොහෝවිට ව්‍යාපෘති භූමියට ඉතා ආසන්නයේ ඉදිකරගනු ඇත. ඇතැම්විට කොන්ත්‍රාත්කරු ආසන්නයේ ඇති නිවසක් කුලී පදනම මත ලබා ගැනීමට පෙළඹෙනු ඇත. තාවකාලික නේවාසික ස්ථාන සාමාන්‍ය ජනතාව වාසය කරන ගම්මානය තුළින් සපයා ගැනීමට යොමුවනු ඇත. විධිමත් කඳවුරු කළමනාකරණ ක්‍රමවේද අනුගමනය නොකලහොත් කම්කරු ගැටළු, පොදු පහසුකම් හුවමාරු කරගැනීමේදී නොසන්සුන් තත්ත්වයන්, ඔවුන් අතර ඇතැම් සමාජ ගැටළු හා අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය පිළිබඳ ගැටළු ඇතිවීමට ඇති ඉඩකඩ ඉහලය. තාවකාලික නේවාසික ස්ථාන ව්‍යාපෘති භූමියට ඉතා ආසන්නයේ ඉදිකරණු ලැබුවහොත් සහ අපද්‍රව්‍ය, අක්‍රමවත් මල අපවහන පද්ධති කළමනාකරණය පිළිබඳව ගැටළු ඇති විය හැකිය. එබැවින් එවැනි තත්ත්වයන් පිළිබඳව අවධානය යොමුකළ යුතුය.

8.2.13 ඉදිකිරීම් අතරතුර ප්‍රදේශවාසීන් වැඩබිමට පිවිසීම හේතුවෙන් ඔවුනට මුහුණ දීමට සිදුවිය හැකි අවදානම

ව්‍යාපෘති භූමිය තුළ විදිම්, බෝර දැමීම් සහ කැනීම් කටයුතු වැනි විවිධ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා අධි අවදානම් හා අනතුරු ගෙන දෙන යන්ත්‍ර සූත්‍ර භාවිත වේ. එම පරිශ්‍රය තුළ නිසි පුහුණුවක් ලැබූ ශ්‍රම බලකාය පමණක් සුරක්ෂිතව කටයුතු කරණු ඇත. අනවසර පුද්ගලයින් මෙම වැඩබිමට පිවිසෙන්නේ නම්, බර යන්ත්‍රෝපකරණ මගින් සිදුවිය හැකි හදිසි අනතුරු වලට ගොදුරු වීමේ අවදානමක් ඇත.

8.2.14 පුපුරණ ද්‍රව්‍ය සහ එවැනි වෙනත් අනතුරු දායක ද්‍රව්‍ය හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි අවදානම

නායයෑම් සිදුව ඇති බැවුම තුළ විශාල ප්‍රමාණයේ ගල් සිරවී අවහිර වීම සිදුව ඇත. පිලිසකර කිරීමේ කටයුතු වලදී එම විශාල ගල් ඉවත් කිරීමට බොහෝවිට පුපුරණ ද්‍රව්‍ය යොදාගනු ඇත. අනාරක්ෂිත ලෙස පිපිරවීම් සිදුකිරීම නිසා ගල් කැබලි විසිවීම වැනි අවදානම් තත්ත්වයන් ඇතිවිය හැකිය. මෙම පිලිසකර කිරීමේ කටයුතු අස්ථාවර බැවුම මත සිදුකල යුතු බැවින් පිපිරවීම් සිදු කිරීම බැවුම තවදුරටත් අස්ථාවර වීමට හේතු වනු ඇත. එබැවින් මෙවැනි අවස්ථා වලදී මතු විය හැකි අවදානම පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම ඉතා වැදගත් ය.

8.2.15 ඉදිකිරීම් කටයුතු හා මහජන ආරක්ෂාව

ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශය පොදු ජනතාව ගමන් ගන්නා මාර්ගයෙන් දුරස්ථ පිහිටා ඇති නිසා මහජනතාව වෙත ඇති විය හැකි අවධානම ඉතාම අල්ප වේ. විහාරස්ථානය පොදු ස්ථානයක් වන බැවින් විවිධ වසස් බාණ්ඩ වල ව්‍යාපෘති ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳව අඩු දැනුවත් භාවයකින් යුතු බැතිමතුන් විවිධ ආගමික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා පැමිණිය හැකිය. අනාරක්ෂිත විදුලි රැහැන්, යන්ත්‍රෝපකරණ ක්‍රියාකාරකම් වැනි දෑ මගින් පොදු ජනතාවට අනතුරු ගෙන දිය හැකිය.

එබැවින් ව්‍යාපෘති කාල සීමාව තුළ විහාරස්ථානයේ ආගමික කටයුතු තාවකාලිකව නතර කර නොමැති නම් එවැනි අවස්ථා වල ඇති විය හැකි අවධානම ඉතා වැදගත් වේ.

8.2.16 ඉදිකිරීම් කාලසීමාව තුළ සේවක ආරක්ෂාව

ව්‍යාපෘති කටයුතු සඳහා විවිධ යන්ත්‍රෝපකරණ අධික බැවුම සහන ප්‍රදේශයේ ඉහලට ගෙන යා යුතු වනු ඇත. ඒ සඳහා භාවිත කල යුතු වන්නේ පිය ගැටපෙලක් වන බැවින් එය තවත් අවධානම් සහගත වනු ඇත. මෙම යන්ත්‍රෝපකරණ ඉහලට රැගෙන යාමේ දී විවිධ අනතුරු වලට ලක් වීමේ අවධානමක් ඇත. ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන ප්‍රදේශය දියුණු නොවූ දරිද්‍රතා ලක්ෂණ වලින් යුතු ප්‍රදේශයක් වන බැවින් වයස්ගත සේවකයින් හා අඩු වස් ළමුන් සේවයට පැමිණීමෙන් ඉහත සඳහන් කල ක්‍රියාකාරකම් වල නිරත වීමේ දී ඔවුන් විවිධ අනතුරු වලට මුහුණපෑම හා ආබාධ වලට ලක් වීමේ ඉහල හැකියාවක් පවතී.

8.2.17. පුරාවිද්‍යා භූමියට හා පුරාවස්තු වලට සිදුවිය හැකි හානි

ඉදි කිරීම් වැඩබිමේ ස්ථානගතවී ඇති පුරාවිද්‍යාත්මක නටඹුන් වලට සිතාමතා හෝ නොදැනුවත්වම හානි කිරීමට හෝ විනාශ කිරීමට ඉඩ ඇත. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව අනුව මෙම ස්ථානය සම්පූර්ණයෙන්ම ගවේෂණය කර නොමැත. එබැවින් කැනීම් කර ඇති හා නොකෙරුණු නටඹුන් වෙත ඉදි කිරීම් කටයුතු වලදී හානි විය හැකිය. නොසැලකිල්ල, නොදැනුවත්කම හෝ විවිධ හේතු නිසා හිතාමතාම වෙබ් ව්‍යාපෘති ස්ථානයේ නටඹුන් විනාශයට පත් විය හැකිය. එමනිසා මෙම ඓතිහාසික ස්ථානයේ පුරා විද්‍යාත්මක නටඹුන් අතිශයින් වැදගත් ය.

8.2.18 සේවකයින්ගේ විෂමාවාර ක්‍රියාවන්

මෙම ව්‍යාපෘති ස්ථානයේ සේවකයින් විවිධ ආකාරයේ විෂමාවාර ක්‍රියාවන් වන මත් පැන්, මත්ද්‍රව්‍ය භාවිතය, නිධන් හැරීම, කෞතුක වස්තු සොරා ගැනීම, ආරවුල් ඇති කර ගැනීම ක්‍රියාවන්ට යොමු වීමේ හැකියාවක් ඇත.

9. මහජනතාව, අනෙකුත් පාර්ෂවකරුවන් වෙනුවෙන් පවත්වා ඇති හෝ පැවැතිවීමට නියමිත උපදේශන සේවාවන්

පාහියගල විහාරස්ථානයේ පූජ්‍ය පාහියන්ගල වන්දිම හිමියන් නායයෑම් ස්ථානය නිරීක්ෂණය කිරීමේ අවස්ථාවේ දී සාකච්ඡාව සඳහා සම්බන්ධ විය.

විහාරාධිපති හිමියන් ව්‍යාපෘතිය සඳහා එකඟතාවය පල කල අතර වර්තමානයේ පවතින අවධානම් මට්ටම අනුව අවදානම අවම කිරීමේ අවශ්‍යතාවය, අධාර ලබා දීමේ ක්‍රමවේදය හා වශ්‍යතාවය අනුව ව්‍යාපෘති ස්ථානයට පිවිසීමට යන්ත්‍රසූත්‍ර ආධිය රැගෙන ඒම වැනි කටයුතු සඳහා භූමිය භාවිතා කරවීමටත් ව්‍යාපෘතිය මගින් ලැබෙන පාරිසරික හා සාමාජීය ප්‍රතිලාභ පිළිබඳවත් වැඩිදුරටත් සඳහන් කරන ලදී.

විහාරාධිපති හිමියන් නවාතැන් පහසුකම් සපයා දීමට, අනෙකත් ව්‍යාපෘති අවශ්‍යතාවයන් සඳහා විහාරස්ථාන භූමිය භාවිතා කිරීමටත් වැනි කටයුතු සඳහා හැකි අයුරකින්ම සහයෝගය ලබාදීමට එකඟතාවය පලකරන ලදී.

9.1 ව්‍යාපෘතියට අදාල පාර්ෂව කරුවන් සමග පැවැත්වූ උපදේශන සේවාවන් වල දී පැමිණි එකඟතාවයන් හා නිර්දේශයන් . (මූලාශ්‍ර: ඇමුණුම II- උපදේශන සේවාවන්හි ඡායාරූප)

10. සුවිශේෂී වූ පාරිසරික හා සමාජයීය ගැටළු : ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානයේ විශේෂිත ක්‍රියාමාර්ග හෝ මැදිහත්වීම් අවශ්‍ය වන සමාජමය, පාරිසරිකමය බලපෑම් අවදානම් ඇතිවන අංශයන්

10.1. ජලය හා තෙත් බිම් මත සිදුවන වන බලපෑම (ගංඟා හා වෙනත් ජල ප්‍රවාහයන් අපවිත්‍ර වීම සම්බන්ධ ගැටළු, භූගත ජල මට්ටම වෙනස්වීම). නායයෑම් ස්ථානය ඉදිකිරීම/පිළිසකර කිරීම තුළින් ඇතිවන විභව බලපෑම, දිගුකාලීන බලපෑම සහ අවධානම් තත්ත්වය

ඉදිකිරීම් භූමියේ ඇති යන්ත්‍රසූත්‍රවල හානිකර ද්‍රව්‍ය වන තෙල් වර්ග කාන්දු වීම, තාවකාලික ගබඩා ටැංකි වලින් තෙල් කාන්දු වීම, සහ අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම, වැඩබිම් සේවකයින් අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම වැනි හේතු සාධක පරිසරයට ඉතා අහිතකර බලපෑම් එල්ල කරයි. ගංඟාවක් හෝ ඇල මාර්ගයක් මෙම ඉදිකිරීම් භූමිය ආසන්නයේ නොමැති බැවින් එවැනි ස්ථාන වෙත සිදුවිය හැකි බලපෑම් පිළිබඳව සැලකිලිමත්විය යුතු නැත.

10.2 බාදන ක්‍රියාවලිය ආශ්‍රිත බලපෑම් හා ගංඟා ඉවුරු බාදනය

ඉහල බෑවුම් ප්‍රදේශයේ වර්ෂාව පවතින කාලගුණික තත්ත්වයන් වලදී පාංශු බාදනය ඉතා අධික වනු ඇත. පහල බෑවුම වෙත ගලා එන ව්‍යාපෘති අපද්‍රව්‍ය මිශ්‍රිත ජලය විහාරස්ථ භූමිය තුළ තැන්පත් වීමට ඉඩ ඇත.

10.3 වාහන හා යටිතල පහසුකම් වලට සිදුවන බලපෑම (විශේෂයෙන් තාවකාලිකව පිවිසුම් මාර්ග හා දුම්රිය මාර්ග අහිමි වීම, වාහන තදබදය)

ඉදිකිරීම් අතරතුර ආසන්නයේ ඇති ප්‍රධාන මාර්ගය පුර්ණ වශයෙන් හෝ අර්ධ වශයෙන් වසා දැමීමට අවශ්‍ය නොවේ. යන්ත්‍රෝපකරණ ගමන් කිරීම නිසා මාර්ගය භාවිතා කරන පදිකයන්ට සහ ගම්වැසියන්ට යම් යම් අපහසුතා ඇතිවිය හැකිය.

10.4 පොදු සේවා සැපයීමේදී පහල ප්‍රදේශයට සිදුවන බලපෑම (ජල සැපයුම, අපද්‍රව්‍ය ඉවත් කිරීම, විදුලිය සැපයීම, ආදිය)

ආසන්න ප්‍රදේශයෙන් ගංඟාවක් හෝ ඇල මාර්ගයක් ගලා නොයන බැවින් මෙමගින් ඇතිවිය හැකි බලපෑම ඉතා අල්ප වේ.

10.5 සත්ව හා ශාක විශේෂ වලට සිදුවන පාරිසරික, ජෛව විද්‍යාත්මක බලපෑම්

- ඉදිකිරීම් අතරතුරදී වනාන්තර වල ජීව විවිධත්වයට හා වනජීවීන්ට පහත සඳහන් බලපෑම් සිදුකළ හැකිය
- i. වනජීවීන් දඩයම් කිරීම සහ ආරක්ෂා කළ වනාන්තර නිදර්ශකයන් (ශාක හා සතුන්ගේ) එකතු කළ හැකිය.ග
  - ii. වනාන්තරයේ වටිනා දැව ප්‍රභේදයක් හෝ වනාන්තරවල ඇති විශාල විශාල පැල්ලම් නොසැලකිලිමත් ලෙස හෝ හිතාමතා ඉවත් කිරීම
  - iii. ඉදිකිරීම් කටයුතු සඳහා තාවකාලික ව්‍යුහයන් සඳහා වනාන්තර වල ගස් කැපීම හා භාවිතය
  - iv. වනාන්තර ලැවී ගිනි ඇතිවීම් සහ වියළි කාලයේදී වනාන්තරය (හිතාමතා හෝ නොදැනුවත්ව) ගිනි තැබීම

10.6 ප්‍රදේශයේ ජලවහන රටාව මත ඇති කරන බලපෑම

පිළිසකර කිරීමේ ව්‍යාපෘති සාපේක්ෂ වශයෙන් විශාල භූමි ප්‍රදේශයක ජලවහන වැඩිදියුණු කිරීම නම් ගන්නා ඇතැම් ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් භූගත ජලයට බලබෑම් සිදුවී භූගත ජල මට්ටම අවම වීමට හේතු වේ. භූගත ජල තලය පහල යාම හේතුවෙන් කඳුබෑවුමේ ඇති දිය උල්පත් වල ජල මට්ටම සැලකිය යුතු ලෙස පහල යාමක් සිදුවිය හැකි අතර එහි බලපෑම බොහෝ විට එම ස්ථානයට සීමාවිය හැක. වර්තමානයේ කඳු බෑවුමේ සිට ගලා එන උල්පත් ජලය විහාරස්ථානය හා අවට නිවෙස් වල වාසය කරණ පිරිස් භාවිතයට ගනු ලබයි. ව්‍යාපෘති කටයුතු හේතුවෙන් කඳු බෑවුමේ ඇති ජල උල්පත් පාලනය කිරීමක් සිදු කරනු ලබන අතර ඒ හේතුවෙන් දැනට ජලය භාවිත කරන විහාරස්ථානයට හා නිවාස වලට බලපෑමක් සිදුවිය හැකිය. එබැවින් එම ජලය භාවිත කරන්නන් පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වනු ඇත.

10.7 ඉදිකිරීම් කාලසීමාවේ දී අක්‍රමවත් (ඒලිමහන් ස්ථාන වල) වැසිකිලි භාවිතය නිසා ජලයට අපද්‍රව්‍ය එකතු වීමට ඇති ඇති හැකියාව

අක්‍රමවත් (ඒලිමහන් ස්ථාන වල) වැසිකිලි භාවිතය නිසා ජලයට මලද්‍රව්‍ය එකතු වීමෙන් ජලය මගින් ලෙඩරෝග බෝවීමට හැකියාවක් තිබීම.

10.8. සන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම සහ ජලය අපවිත්‍ර වීම

සන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම ගැටළුකාරී විය හැකි අතර, ඉදිකිරීම් කාලය තුළ නිසි පරිදි බැහැර කිරීමේ හා ගබඩා කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් නොමැති වුවහොත්, වර්ෂා ජලය සමග මුසු වී පිටාර ගැලීම නිසා විවිධ පාරිසරික බලපෑම් ඇති විය හැකිය. ඉදිකිරීම් කාලය තුළ නිසි සන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් භාවිතා නොකළ හොත් මෙම බලපෑම වැදගත් වේ.

10.9 ව්‍යාපෘති භූමියට යාබදව හෝ ආසන්නව වාසය කරන අධි අවදානම්, මධ්‍ය අවදානම් මට්ටමේ පවුල් ඒකක (නාය ඉහළ ප්‍රදේශය, පහළ ප්‍රදේශය, හා පහළ ගංඟා ප්‍රදේශය වැනි)

ඉදිකිරීම් කටයුතු නිසා මහජන ආරක්ෂාව, ශබ්දය සහ කම්පන බලපෑම්, ගොඩනැගිලිවල සහ නිවාස වල පන්සලේ ගොඩනැගිලි වල පැළුම් ඇති වීමේ ඉහළ අවදානමක් පවතී.

10.10 නැවත ප්‍රතිස්ථාපනය කළ යුතු ප්‍රදේශය තුළ පිහිටා ඇති ව්‍යාපාර, කෘෂිකාර්මික බිම් සහ අනෙක් ස්ථාන

මෙම ප්‍රදේශයේ ඉතා ඉක්මනින් ඉවත්කරගතයුතු විශේෂිත ව්‍යාපාර හෝ කෘෂිකාර්මික බිම් නොමති බැවින් සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති නොවේ.

10.11 ව්‍යාපෘති භූමිය ආසන්නයේ ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපාර, කෘෂිකාර්මික හා ආනකුත් කාර්යයන් සඳහා යොදා ගනු ලබන ප්‍රදේශ

ඉහත සඳහන් කර ඇති පරිදි, මෙම ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශය විවිධාකාරයෙන් භාවිතා වන අතර ආගමික කටයුතු, පුරාවිද්‍යා හා මානව විද්‍යාත්මක ගවේෂණය, සංචාරක ව්‍යාපාරය (විදේශීය හා දේශීය)දී ව්‍යාපෘති කාලසීමාවන් තුළ බලපෑමට ලක් වේ.

10.13 වැඩබිම් තුලට සාමාන්‍ය පුද්ගලයින් ඇතුළු වීමේ හෝ හරහා ගමන් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය

මෙය මහජනතාවට විවෘත ස්ථානයක් වන බැවින් නැරඹීම හෝ වෙනත් කටයුතු සඳහා මහජනතාව පැමිණීමක් සිදුවිය හැකිය කෙසේවෙතත් සාමාන්‍ය ජනතාවගේ අනවසර පිවිසුම නිසා විවිධ කාර්යයන් හේතුවෙන්, ක්‍රියාකාරී යන්ත්‍රෝපකරණ, වාහන, විදුලිය හා පුපුරණ ද්‍රව්‍ය භාවිතා වන බැවින් හානි සිදුවිය හැකිය.

10.14 සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව සම්බන්ධ ගැටළු වලට ප්‍රමුඛතාවය ලබාදීම - කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සඳහා සම්මත ගිවිසුම් ඉක්මවා යන විශේෂිත අවස්තා

- i. ශ්‍රම බලකාය පහත දැක්වෙන අධි අවදානම් අවස්ථාවන්ට නිරාවරණය විය හැක.
- ii. වනාන්තර ප්‍රදේශයක් ආසන්නයේ තිබීම හේතුවෙන් කම්කරුවන් සරපයන් වැනි සතුන් ගේ දෑස් කිරීම් වලට ගොදුරු වීම.
- iii. වාහන හා ඉදිකිරීම් යන්ත්‍රෝපකරණවලින්, අනාරක්ෂිත විදුලි රැහැන් වලින් ඇතිවන අවදානම
- iv. බැවුම් අස්ථායී වීම හේතුවෙන් ඇතිවන අවදානම
- v. බැවුම තුළ ඇදවැටීමෙන් ඇතිවන අවදානම

10.15 ළමා ශ්‍රමය හා බලහත්කාරී ලෙස ශ්‍රමය යොදා ගැනීම

වැඩ කරන තත්ත්වයන් සහ ප්‍රජා සෞඛ්‍ය ආරක්ෂාව පිළිබඳ වකුලේකයේ 2003 සහ 2003.3 වගන්ති වල ඒ මේ පිළිබඳව විස්තර කර ඇත.

11. ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා වන අනුමැතිය, අවසර ලබා ගැනීම, විරුද්ධත්වයක් නොමැති බව

11.1 ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම

i. දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලයේ අනුමැතිය

දිස්ත්‍රික් ලේකම් වරයාගේ අනුමැතිය ලබා ගැනීම සඳහා දිස්ත්‍රික් සම්බන්ධීකරණ කමිටුවට ව්‍යාපෘති යෝජනාව ඉදිරිපත් කල යුතු අතර දිස්ත්‍රික් සම්බන්ධීකරණ කමිටුවට පළාතේ මහ ඇමති වරයා, අනෙකුත් ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ පරිපාලන නලධාරීන් හා කමිටුව නියෝජනය කරනු ලබන අනෙකුත් පාර්ශවකරුවන් සහභාගී වේ. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ කමිටුවේ බලයලත් නිලධාරී වරයෙකු විසින් මෙම ව්‍යාපෘතිය ඉදිරිපත් කරනු ඇත. මෙහි දී ව්‍යාපෘතියට අදාළව පැන නගින විවිධ කරුණු, පාරිසරික හා සමාජයීය විවිධ ගැටළු සාකච්ඡා වීම, යෝජනා ඉදිරිපත් වීම සිදුවනු ඇත. එහි දී ඇතිකරගනු ලබන එකඟතාවයන් හා නිර්දේශයන් පාරිසරික හා සමාජයීය සැලසුම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සලකා බලනු ඇත.

ii. ව්‍යාපෘති සැලසුම් කමිටුවේ අනුමැතිය

බුලත්සිංහල ප්‍රාදේශීය සභාවේ සැලසුම් කමිටුව වෙතින් මෙම ව්‍යාපෘතියට අවශ්‍ය අනුමැතිය ලබා ගත යුතුය.

11.2 ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශය තුළ පිහිටි ඉඩම් වල ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාවට නැංවීමට ඉඩම් හිමියන්ගේ අවසරය ලබා ගැනීම.

- i. ව්‍යාපෘති භූමියට ඇතැම් කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය විදුලි බලය සපයා ගැනීමට ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයේ ප්‍රාදේශීය කාර්යාලයේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.
- ii. බෞද්ධ විහාරස්ථානයේ විහාරාධිපති හිමියන්ගේ අනුමැතිය

11.3 මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය

මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට අනුව, මෙම ප්‍රදේශය සංවේදී ප්‍රදේශයක් යටතේ ආවරණය නොවන අතර ඒ අනුව මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ අනුමැතිය අවශ්‍ය නොවේ. මෙය පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව මගින් පාලනය වන භූමි ප්‍රදේශයක සිදුවන බැවින් ව්‍යාපෘතිය සඳහා වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ හෝ වන ජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය ලබා ගැනීම අවශ්‍ය නොවේ.

11.4 අනෙකුත් අනුමැතීන්

- i. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය හා රෙගුලාසි වලට යටත්ව එම දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය.
- ii. පස්, පාෂාණ සහ කැණීම් සුන්බුන් ප්‍රවාහනය හා බැහැර කිරීම සඳහා ප්‍රාදේශීය භූ විද්‍යා හා පතල් කාර්යාංශයේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය
- iii. අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රවාහනය සඳහා අනුමැතිය - භූ විද්‍යා හා පතල් කාර්යාංශයේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය. (අවශ්‍ය නම් පමණක්)
- iv. අපද්‍රව්‍ය හා වැඩබිමෙහි එකුවන කසල මුදාහැරීම සඳහා බුලත්සිංහල ප්‍රාදේශීය සභාවේ අනුමැතිය ලබා ගත යුතුය.
- v. ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයේ පාෂාණ පිපිරවීම සඳහා ප්‍රාදේශීය ලේකම් හරහා දිස්ත්‍රික් ආරක්ෂණ අමාත්‍යාංශ කාර්යාලයෙන් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිතය

11.5 පුද්ගලික ඉඩම් හිමිකරුවන්ගේ අනුමැතිය/විරෝධතා නොමැති බව/නීත්‍යානුකූලව බැඳුණු එකඟතාවයන්

ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අධිකාරිය, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් වරයා හා විහාරස්ථානයේ විහාරාධිපති හිමියන් අතර ව්‍යාපෘතිය සඳහා විරුද්ධත්වයක් නොමැති බවට, ව්‍යුහයන් ඉවත් කිරීමට, භූමියට පිවිසීමට, ඉදිකිරීම් කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ දීර්ඝකාලීනව නඩත්තු කටයුතු පවත්වාගෙන යාම සඳහා නෛතික වශයෙන් ඒකඟතාවයන් ඇති කරගත යුතුය. අනුමැතීන් ලබා ගැනීම සඳහා නියමිත තාවකාලික කාල රාමුව වගු අංක 1හි දක්වා ඇත.

වගුව 1: අනුමැතිය ලබා ගැනීම සඳහා නියමිත තාවකාලික කාල රාමුව

අනුමැතිය ලබා ගැනීම	මාසය 1				මාසය 2			
	සතිය 1	සතිය 2	සතිය 3	සතිය 4	සතිය 1	සතිය 2	සතිය 3	සතිය 4
ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම දිස්ත්‍රික් ලේඛම් කාර්යාලයේ අනුමැතිය අයදුම් කිරීම ව්‍යාපෘති සාකච්ඡාව අදහස් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම අනුමත කිරීම	—	—	—	—	—			
සැලසුම් කමිටුවේ අනුමැතිය අයදුම් කිරීම ව්‍යාපෘති සාකච්ඡාව අදහස් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම අනුමත කිරීම	—	—	—	—	—			
වෙනත් අනුමැතීන් භූ විද්‍යා හා පතල් කාර්යාලයේ අනුමැතිය ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයේ අනුමැතිය (අවශ්‍යතාවය අනුව) පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය		—	—					
පුද්ගලික ඉඩම්හිමිකරුවන්ගේ එකඟතාව/විරෝධතා නොමැති බව පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂකුමාගේ එකඟතාවය විභාගාධිපති හිමියන්ගේ එකඟතාවය			—	—				

12. පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම (ESMP)

අවදානමට හා බලපෑම් අවම කිරීමට හෝ කළමනාකරණය සඳහා වන උපාය මාර්ග, විශේෂයෙන් වගන්ති 08 හා 10 මගින් හඳුනාගත් අවදානම් හා පලපෑම් අවම කිරීම සලකා බැලේ. ඒ සඳහා පාරිසරික සමාජ කළමනාකරණ සැලසුමෙහි විශේෂ අවශ්‍යතාවයන් හා නිර්දේශයන් අන්තර්ගත වේ.

12.1 නැවත පදිංචිකිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලසුම

ව්‍යාපෘති පාදක කරගත් නැවත පදිංචි කිරීමක් නොමැති බැවින් මෙම ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශය සඳහා අදාළ නොවේ.

12.2 ජනතාව ඉවත් කිරීම : ව්‍යාපෘති භූමියට ආසන්නව පිහිටි ඉහල බෑවුමේ හෝ පහල බෑවුමේ අධි අවධානම් කළාපයේ හෝ පහල නිම්න ප්‍රදේශයේ සිටින ජනතාව ඉවත් කිරීමට කටයුතු කිරීම

පාහියන්ගල විහාරස්ථානය අධි අවධානම් කළාපයට ඇතුළත් කර ඇත. ඉදිකිරීම් අතරතුරේ දී නායයෑම සක්‍රීය වීමට හැකියාව ඇති සේම ඉදිකිරීම් කටයුතු ද බෑවුම අස්ථාවර වීමේ ක්‍රියාවලියත් සමග අවදානමකට මුහුදීම යන කරුණු දෙකම ව්‍යාපෘති ක්‍රියාවලිය හා බැඳී පවතින බව තර්කානුකූලය. එබැවින් තාවකාලිකව ව්‍යාපෘති කාලසීමාව තුළ හදිසි අවස්ථාවක දී ආරක්ෂා සහිතව ඉවත් වීමේ ක්‍රමවේදයක අවශ්‍යතාවය දැඩිව අවධාරණය කරනු ලැබේ.

එසේම, පාරිසරික ආරක්ෂණ ඒකකයේ පාරිසරික, සමාජ හා සෞඛ්‍ය හා සුරැකීමේ ඒකකය අනතුරු ඇඟවීමේ පද්ධතීන් ක්‍රියාත්මක කිරීම හා මෙම ස්ථානයේ පුද්ගලයින් ඉවත් කිරීම සහතික කිරීමට විශේෂ අවධානය යොමු කළ යුතුය. තවද, පස් බැම් කඩා වැටීමෙන්, සුන්බුන් ගලායාමෙන් සිදු වන හානි අවම කර ගැනීම සඳහා හැකි සෑම අවදානමක්ම අවම කරගැනීම සඳහා උපරිම ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

ව්‍යාපෘති කාලසීමාව අතරතුරේ දී පොදු ජනතාව ව්‍යාපෘති භූමියට පැමිණීම සීමා කිරීම දැඩිව අවධාරණය කරනු ලැබේ.

12.3 හානියට පත් භෞතික ව්‍යුහයන්, යටිතල පහසුකම් ඉවත් කිරීම සඳහා වන ක්‍රියාපටිපාටිය

ඓතිහාසික ලෙනට පිවිසෙන පියගැටපෙලෙහි පුපුරා ඇති කොටස් ඉවත් කිරීමට අවශ්‍ය විය හැකිය.

12.4 ව්‍යාපෘති කටයුතු හේතුවෙන් දේපල අහිමි වීම/ භාවිතය හේතුවෙන් අහිමි වීම/ වැනි තත්ත්වයන් සඳහා වන්දි ඉල්ලා සිටීම

වාහන ගමන් කරන විට, ඉදිකිරීම් යන්ත්‍රෝපකරණ සහ කැනීම් කටයුතු වලදී මාර්ග වලට හා ජල සැපයුම් ආධියට හානි පැමිණිය හැකිය.

12.5 පහත සඳහන් ක්ෂේත්‍ර යටතේ ජනතාව දැනුවත් කිරීම සහ පුහුණු වැඩසටහන් පැවැත්වීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ

- i. නායයෑම් මගින් ඇතිවන අවධානම පිළිබඳව විහාරස්ථානයේ විහාරාධිපති හිමියන්, හික්ෂුන් වහන්සේලා හා බැතිමතුන් දැනුවත් කිරීම පුහුණු වැඩසටහන් පැවැත්වීම.
- ii. ඉදිකිරීම් අතරතුර දැඩි අවධානමක් ඇති පුද්ගල කණ්ඩායම් වලට විශේෂ දැනුවත් කිරීමක් අවශ්‍ය වේ. කෙටිකාලීන පූර්ව අනතුරු ඇගවීම් (ඉවත් කිරීම්) සහ ඉදිකිරීම් හා ඉඩම් පරිහරණ සම්බන්ධ කටයුතු..
- iii. සේවක වර්ගාධර්ම සංග්‍රහය - ආගමික ස්ථාන වල හැසිරීම හා හික්මීමකින් යුතුව කටයුතු කිරීම පිළිබඳව කම්කරුවන් දැනුවත් කිරීම.
- iv. සර්පයින් දෂ්ඨ කිරීමට ඇති අවධානම කළමනාකරණය හා ප්‍රථමාධාර

12.6 සැලසුම් මත පදනම් වූ පාරිසරික සමාජ කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයන් සලකා බැලීම

පහත සඳහන් පාරිසරික හා සමාජ සැලසුම් වැනි කරුණු මේ සඳහා නිර්දේශ කර ඇත. එය පරිසර හා සමාජ අදාලත්වය මත පදනම් වේ.

වගුව 2: සැලසුම් අදියරේ දී පාරිසරික හා සමාජ තත්ත්ව සලකා බැලීම

සැලසුම් අංගය	මෙම ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශය සඳහා සලකා බැලීම සඳහා නිර්දේශිත මට්ටම
<p>1. ස්වාභාවික සම්පත් කළමනාකරණය සහ සම්පත් ප්‍රශස්ත ලෙස සැලසුම් කරණය ජනාවාස ඉවත් කිරීම සහ ශාක විශේෂයන් ඉවත් කිරීම අවම කිරීම සඳහා වන ව්‍යාපෘති විශේෂිත සැලසුම් සැලකිල්ලට ගත යුතුය. වැදගත් ශාක විශේෂ වෘක්ෂලතා අවරණය සමග බැඳී ඇත්නම්, ශාක සංරක්ෂණය සඳහා ප්‍රමාණවත් අවධානයක් යොමු කළ යුතුය</p>	ඉතා ඉහළ
<p>2. ජල සම්පත් සංරක්ෂණය පෘෂ්ඨය ජලවහනය පාලනය කිරීම සඳහා සැලසුම් කරන ලද අවම කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් හේතුවෙන් ස්වාභාවික ජල උල්පත වියළී යන්නේ දැයි විමර්ශනය කිරීම. මෙමගින් පිටතට ගන්නා ජලය ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි වන ලෙස ගබඩා කර තැබිය හැකිය. මෙයට පෘෂ්ඨය හා උප පෘෂ්ඨය යන දෙකම ජලය ලබා ගැනීම අඩංගුවේ. ලබාගත් ජලය සාපේක්ෂ වශයෙන් හොඳ තත්ත්වයේ පවතී නම් ක්‍රමානුකූලව සැලසුම් කර මෙම ජලය ශාක වලට සහ අසල්වැසි ප්‍රජාවගේ පානීය සහ අනෙකුත් ජල අවශ්‍යතා සඳහා ලබා දිය යුතුය.</p>	ඉතා ඉහළ
<p>3. ස්වභාව සෞන්දර්යයට ගැලපෙන සැලසුම් සලකා බැලීම සෞන්දර්යාත්මක සංවේදී පරිසර නිර්මාණයේ දී ස්වාභාවික පරිසරය හා සංකලණය වන එමෙන්ම දෘෂ්‍ය දූෂණය අවම වන ලෙස ව්‍යුහයන් සැලසුම් කිරීමට සැලකිලිමත් විය යුතුය. ඒ සඳහා සුදුසු ස්ථායී ව්‍යුහයන් නිර්මාණය කිරීම සඳහා භූ දර්ශන ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පීන්ගේ සේවය වැදගත් වේ.</p>	මධ්‍යස්ථ
<p>4. හරිත පාරිසරික ලක්ෂණ සලකා බැලීම බොහෝ ලිහිල් කිරීම්/ අවම කිරීමේ කාර්යයන් සිදුවනුයේ පරිසර විද්‍යාත්මක ලෙස සංවේදී වාසස්ථාන වලය. එබැවින් සැලසුම් නිර්මාණය කිරීමේ දී හැකිතාක් හරිත පාරිසරික සැලසුම් සලකා බැලීමට නිර්දේශ කර ඇත. උදා- බාදනය වැළැක්වීම සඳහා දේශීය වෘක්ෂලතා විශේෂ යොදා ගැනීම, පාරසරයෙහි තිරසාර විශේෂ විවිධත්වය ඇති කිරීම සඳහා ජාල ඒකාබද්ධ කිරීම, ආක්‍රමනශීලී ශාක විශේෂ අඩංගු කිරීමෙන් වැළැක්වීම.</p>	ඉහළ
<p>5. සේවකයින්/මගීන් හා ප්‍රජා ආරක්ෂාව ඉදිකිරීම් අදියර තුළදී නායයෑම් සක්‍රීය වීම සිදු විය හැකි අතර කම්කරුවන්ට සහ මගීන්ට අන්තරාකාරී විය හැකිය. එබැවින් තට්ටු, ආරක්ෂිත දැල් වැනි සැලසුම් කළ ආරක්ෂණ ක්‍රම සැලකිල්ලට ගත යුතුය.</p>	ඉතා ඉහළ
<p>6. අවම පසු නඩත්තු කිරීම් සහ සහ මෙහෙයුම් සැලසුම් කිරීම හානිය අවම කිරීමේ කාර්යයේදී ජලාපවහන කළමනාකරණය සඳහා ගුරුත්ව කාණු වැනි අක්‍රීය ශිල්ප ක්‍රම (අමතර ශක්ති ප්‍රබවයක් අවශ්‍ය නොවන) සලකා බැලිය යුතුය. කාණු ඇහිරී යාම වළක්වා ගැනීම සඳහා නිවැරදි පයිප්ප විෂ්කම්භය, සිදුරු වල විෂ්කම්භ සහ ඇහිරීමේ ආනතිය නිවැරදිව සලකා බැලිය යුතුය. කාණු ජලය ස්වාභාවික දහරාවන්ට එකතු කරවීමට අපේක්ෂා කරන්නේ නම්, බාදනයට</p>	

ඔරොත්තු දෙන, රොන් මඩ රඳවා ගැනීමේ පද්ධති ආදී නොයෙක් නඩත්තු ව්‍යුහ සැලසුම් කළ යුතුය. අධික කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ දේශීය කාලගුණික තත්ත්වයන්ට ඔරොත්තු දෙන පරිදි ව්‍යුහයන් සඳහා භාවිතා කරන ද්‍රව්‍ය ප්‍රවේශමෙන් තෝරා ගත යුතුය. වානේ ව්‍යුහයන් භාවිතා කිරීමේදී විශේෂයෙන් විබාදන වැලකීමේ තාක්ෂණික ක්‍රම සැලසුම් කළ යුතු අතර සියුම් රොන්මඩ උප නළ මාර්ග වලට කාන්දු වීම වැළැක්වීමට පියවර ගත යුතුය.	ඉතා ඉහළ
--	---------

12.7 ඉදිකිරීම් කාලසීමාව අතරතුර බලපෑම අවම කිරීම

12.7.1 ඉදිකිරීම් කාලසීමාව අතරතුර කොන්ත්‍රාත්කරුවන් පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයන්ට අනුකූල වීම සඳහා වන ප්‍රමිතීන්

පාරිසරික හා සමාජයීය බලපෑම් කළමනාකරණය සහ අවම කිරීමට ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ගයන් සාමාන්‍යයෙන් සියළුම නායයෑම් ප්‍රදේශ සඳහා පොදුය. මෙවැනි බලපෑම් බොහෝදුරට ඉදිකිරීම් අවධියේ සිදුවන ක්‍රියාවන් හා සම්බන්ධ වේ. එබැවින් මෙම බලපෑම් අවම කිරීම ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත් කරුවන්ගේ වගකීමකි. ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානය විසින් කොන්ත්‍රාත්කරුවන් ලංසු තැබීමේ ලේඛණයට ඇතුළත් කිරීම සඳහා “පාරිසරික සමාජ, සෞඛ්‍ය සහ ආරක්ෂණ (ES & HS) කළමනාකරණ කටයුතු වලට අනුකූලව ඉදිකිරීම් අවධියේ දී කොන්ත්‍රාත්කරුගේ අවශ්‍යතාවය” නමින් ලේඛනයක් සකසා ඇත. මෙම ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශය සඳහා අදාළ වනීමේ ප්‍රමාණය පෙන්නුම් කරමින් පහත පරිදි ප්‍රධාන අංශ සාරාංශ කර ඇත. වැඩි විස්තර සඳහා ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත් කරුවන් විසින් පාරිසරික සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම් අධ්‍යනය කළ යුතුය.

කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද ඉල්ලුම්පත යටතේ පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම (ESMP) ක්‍රියාත්මක කිරීමට නියමිත අතර ඔහුගේ නිපුණතාවයන් පිළිබඳ නිසි ලේඛන ඉදිරිපත් කළ යුතුය. පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම (ESMP) සඳහා වන පිරිවැය වෙනම වැටුප් අයිතමයක් ලෙස දැක්විය යුතුය. තෝරාගත් ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් පාරිසරික සහ සමාජ කළමනාකරණ ක්‍රම ප්‍රකාශය ඉදිරිපත් කළ යුතු අතර ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය (PMU) ඒකකය එය අනුමත කිරීමට නියමිතය.

වගුව 3: පාරිසරික හා සමාජ ආරක්ෂණයට අනුකූල වීම සඳහා කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ගේ අවශ්‍යතාවයන් ES & HS

පාරිසරික සමාජයීය කළමනාකරණ සැලසුමට ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරුවන් දක්වන එකඟතාවය	අයිතමය	ව්‍යාපෘතිය සඳහා අදාළත්වය
2002. පාරිසරික හා සමාජ අධීක්ෂණය		
2002.2 1)	වැඩබිම් තුළ ගබඩා කිරීම	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය)
2002.2 2)	ශබ්දය හා කම්පනය	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය)
2002.2 3)	ගොඩනැගිලි ඉරිතැලීම් හා හානි සිදුවීම්	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය)
2002.2 4)	අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය)
2002.2 5)	කසල බැහැර කිරීම	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය)
2002.2 6)	දවිලි පාලනය	වැදගත් (විභාජනීය)
2002.2 7)	ඉදිකිරීම් හා වෙනත් අපද්‍රව්‍ය ප්‍රවාහනය කිරීම	වැදගත්
2002.2 8)	ජලය	වැදගත්
2002.2 9)	ශාක හා සත්ව විශේෂ	අතිශයින්ම වැදගත් (වනාන්තරය)
2002.2 10)	භෞතික හා සංස්කෘතික සම්පත්	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය)
2002.2 11)	පාංශු බාදනය	අතිශයින්ම වැදගත්
2002.2 12)	පාංශු දශනය	වැදගත්
2002.2 13)	පොළව හැරීම	වැදගත්
2002.2 14)	ගල්කොට් මෙහෙයුම්	වැදගත් නොවේ
2002.2 15)	වාහන/යන්ත්‍රෝපකරණ නඩත්තුව	වැදගත්

2002.2 16)	මහජන පීඩා	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය)
2002.2 17)	උපයෝගීතා සේවා හා පහසුකම්	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය, පුරාවිද්‍යාත්මක වශයෙන් වැදගත් ව්‍යුහයන්)
2002.2 18)	දෘෂ්‍ය පරිසරය වැඩිදියුණු කිරීම	අතිශයින්ම වැදගත් (විභාජනීය)
2002-5. පාරිසරික අධීක්ෂණය	මූලික සමීක්ෂණ (වාතය, ජලය, ශබ්ද, කම්පන, ඉරිතැලීම් සමීක්ෂණ)	ව්‍යාපෘති විශේෂිත නිරීක්ෂණ සැලැස්ම පරිශීලනය
	ඉදිකිරීම් අතරතුර සමීක්ෂණ (වාතය, ජලය, ශබ්ද, කම්පන, ඉරිතැලීම් සමීක්ෂණ)	ව්‍යාපෘති විශේෂිත නිරීක්ෂණ සැලැස්ම පරිශීලනය
	මෙහෙයුම් කාලය තුළ වැඩබිම් සමීක්ෂණ	පොදු වේ
	වාර්තා තැබීම හා පවත්වාගෙන යාම	වැදගත්
2003. වැඩබිම් කොන්දේසි සහ පුරා සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව		
2003.2	සඳහා සංවිධානය සහ සන්නිවේදනය	අතිශයින්ම වැදගත්
2003.3	ලමා ශ්‍රමය හා බලකිරීම	අතිශයින්ම වැදගත්
2003.4	ආරක්ෂාව පිළිබඳ වාර්තා සහ අනතුරු සහ ඒ පිළිබඳ දැනුම්දීම	අතිශයින්ම වැදගත්
2003.5	ආරක්ෂක උපකරණ සහ ඇඳුම් පැලඳුම්	අතිශයින්ම වැදගත්
2003.6	ආරක්ෂක තත්ත්වය පරීක්ෂාව	අතිශයින්ම වැදගත්
2003.7	ප්‍රථමාධාර පහසුකම්	අතිශයින්ම වැදගත්
2003.8	සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව පිළිබඳ තොරතුරු සහ පුහුණුව	අතිශයින්ම වැදගත්
2003.9	යන්ත්‍රෝපකරණ සහ සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයින්	අතිශයින්ම වැදගත්
<p>අදාළ වේ. ඕනෑම ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයක් සඳහා මෙය අදාළ කරගත හැක. (ESMP)</p> <p>අතිශයින්ම අදාළ වේ. අදාළ ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයට සුවිශේෂී ලෙස නිර්මාණය කරන ලද පාරිසරික සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම් සඳහා තහවුරු කිරීමට කොන්ත්‍රාත්කරු විශේෂයෙන් පාරිසරික ක්‍රමවේදයක් ලෙස අවධාරණය කළ යුතුය.</p> <p>අදාළ විය හැකිය. ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන අතරතුර ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයේ අදාළ අංශයන් අවධානය යොමු වුවහොත් පාරිසරික සමාජ කළමනාකරණ සැලසුම් මගින් ක්‍රියාත්මක කළ හැක.</p> <p>අදාළ නොවේ. අනාවරණය වූ කොන්දේසි මත මෙම ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයට අදාළ නොවේ.</p> <p>විකල්ප. අවශ්‍යතාවයන් මත ක්‍රියාත්මක වේ.</p> <p>ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයට සුවිශේෂී වූ අධීක්ෂණ සැලසුම් යොමු කිරීම. ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයට සුවිශේෂී වූ අධීක්ෂණ සැලසුම්වලට අනුව කොන්ත්‍රාත්කරු අධීක්ෂණ කටයුතු සිදු කිරීමට බැඳී සිටී.</p> <p>මූලාශ්‍ර ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී කොන්ත්‍රාත් කරු හා පාරිසරික හා සමාජීය කළමනාකර සැලසුම සමග ඇති බැඳීම</p>		

12.7.2 ස්ථානීය හානි අවම කිරීම

වගුව 4: ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයට සුවිශේෂී වූ පාරිසරික සමාජීය හා සෞඛ්‍ය සුරක්ෂිතභාවය පිළිබඳ ගැටළු (ES & HS) අවම කිරීම සඳහා ගනු ලබන පියවර

හානි අවම කිරීමේ අයිතමය	ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අදියර	වගකීම
<p>i. ශාක හා සත්ත්ව විශේෂ වලට බාධා පැමිණවීම</p> <p>ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයේ අවසරයකින් තොරව වනාන්තරයට අයත් ගස් කැපීම් හෝ විශාල වන වනාන්තර කොටස් එළිපෙහෙළි කිරීම් නොකළ යුතුය. වන ජීවීන්ට හා වාසස්ථාන වලට සිදුවන බාධා අවම කරගනීම ගනිමින් ඉදිකිරීම් කටයුතු පවත්වාගෙන යා යුතුය. එමෙන්ම වනසතුන් හමුවූ විටකදී (කැලෑ සතුන්) ඔවුන්ට හානි සිදු නොකර ආරක්ෂිත අයුරින් වනයට මුදා හැරිය යුතුය.</p> <p>සත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂක ආඥා පනත යටතේ වන සතුන් දඩයම් කිරීම හා වටිනා වනාන්තර නිදර්ශක එකතු කිරීම තහනම් කර ඇති බැවින් එම කටයුතු දැඩි ලෙස තහනම් වේ.හිතාමතා හා වෙනත් හේතූන් මත වනාන්තර ප්‍රදේශයට හිනි තැබීම දැඩි ලෙස පාලනය කළ යුතුය.</p>	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු

<p>ii. ඉදි කිරීම අතරතුර බාදනසෙන් සිදුවන බලපෑම අවම කිරීම වැසි කාලය තුළදී ව්‍යාපෘති ස්ථානය බැවුම් සකස් කිරීම සුන්බුන් ඉවත් කිරීම ආදී කාර්යයන් සිදු නොකිරීමට නිර්දේශ කර ඇත. එම නිසා වැසි කාලයට පෙර වියළි කාලගුණික තත්ත්වයක දී සිදුකළ හැකි උපරිමය නායයාම අවම කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය තුළ ක්‍රියාකාරී ලෙස කටයුතු කිරීම අනිවාර්ය වේ. එමෙන්ම වැසි කාලය තුළ ඉහළ බැවුමේ කිසිදු ක්‍රියාකාරකමක් සිදුනොකිරීමට නිර්දේශකර ඇත. මෙය සැලසුම් අදියරේ දී සලකා බැලිය යුතුය.පහළ බැවුමේ ඇති ඇල මාර්ගයට ඉවත දමන රොන්මඩ ඉවත් එකතු වීම වැලැක්වීමටත් පාලනය කිරීමටත් ක්‍රමවේද සකස්කල යුතුය.</p>	<p>ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම හා ඉදිකිරීම් කටයුතු</p>	<p>ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු</p>
<p>iii. ඉදිකිරීම් අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම එවැනි අපද්‍රව්‍ය ජනනය කළ හොත් ඒවා ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය විසින් අනුමත ක්‍රමවේදයකට අනුව සෝදා යාමට ඉඩ නොදී ගබඩා කොට තැබිය යුතුය. එමෙන්ම කිසිදු හේතුවක් මත අපද්‍රව්‍ය විහාර පරිශ්‍රය හෝ ගංගා අසල තැන්පත් නොකළ යුතුය. එමනිසා කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් බදුරලිය ප්‍රදේශීය සභාව වෙතින් නිර්දේශ කරන ස්ථානයකට කසල බැහැර කිරීමට අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.</p>	<p>ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම හා ඉදිකිරීම් කටයුතු</p>	<p>ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු</p>
<p>iv. ශබ්ද දූෂණය පොහොය දිනවල හා විශාල ජනතාවක් එක් රැස් වන ධර්ම දේශනා පූජාවන් ආදිය පවත්වන දින වලදී අධික ශබ්ද නිකුත් වන ක්‍රියාකාරකම් පාලනය කල යුතුය. එවැනි ක්‍රියාකාරකම් සැලසුම් කිරීමට පෙර විහාරස්ථාන හිමියන්ට පෙර දැනුම් දීමක් සිදු කළ යුතුය.</p>	<p>ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම හා ඉදිකිරීම් කටයුතු</p>	<p>ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු</p>
<p>v. කම්පන බලපෑම පැරණි විහාර ගොඩනැගිලි වලට හානි වීම වැළැක්වීමට විශේෂිත සීමාවන් තුළ කම්පන උත්පාදන ක්‍රියාකාරකම් සිදු කළ යුතුය. මෙම ගොඩනැගිලි වල ඉරිතැලීම් ඉදි කිරීමට පෙර, ඉදිකිරීම් අතරතුර සහ ඉන් පසුව නිරීක්ෂණය කළ යුතුය. ගොඩනැගිලිවල සිදුවන ඉදිකිරීම් හානි/ඉරිතැලීම් නම් සුදුසු පරිදි වන්දි ලබා දිය යුතුය</p>	<p>ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම හා ඉදිකිරීම් කටයුතු</p>	<p>ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම</p>
<p>vi. ඉදිකිරීම් සඳහා ජලය භාවිතය ඉදිකිරීම් කටයුතු සඳහා අනුමත ස්ථානවලින් පමණක් ජලය ලබාගත යුතුය. විහාරස්ථානයට අයත් ජල මාර්ග තුළින් ඉදිකිරීම් සඳහා ජලය ලබා නොගත යුතු අතර එසේ ලබා ගන්නේ නම් අධිකාරියේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය</p>	<p>ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම හා ඉදිකිරීම් කටයුතු</p>	<p>ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු</p>
<p>vii. දූවිලි හා කුඩා අංශු වාතය සමග මිශ්‍ර වීම පාලනය කිරීම තදබල ලෙස දූවිලි උත්පාදනය වන ක්‍රියාකාරකම් සිදු කිරීමේ දී ප්‍රමාණවත් පාලනයකින් යුතුව සිදු කල යුතුය</p>	<p>ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම හා ඉදිකිරීම් කටයුතු</p>	<p>ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු</p>
<p>viii. ඉදිකිරීම් කම්කරුවන් සහ මහජනතාව අතර හැසිරීම් වල සිදුවන නොසන්සුන්තාවයන් කළමනාකරණය කිරීම සහ කම්කරුවන් සඳහා වන අවාර ධර්ම පද්ධතිය පහත සඳහන් නිර්දේශිත මත ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය විසින් කම්කරුවන් හා බැතිමතුන් අතර ඇතිවිය හැකි ගැටළු නිසිලෙස කළමනාකරණය පිළිබඳව කොන්ත්‍රාත්කරු දැනුවත් කළ යුතුය</p> <ul style="list-style-type: none"> • නිසි දැනුවත් කිරීම්, ආවාර ධර්ම පද්ධතිය පිළිබඳ අධ්‍යාපනය, අධීක්ෂණය සහ දැඩුවම් පැමිණවීම. • විහාරස්ථානය අනෙකුත් ප්‍රදේශව වලින් සීමා වී ඇති ව්‍යාපෘති කලාපය නිර්ණය කිරීම. • නිසි අවසරයකින් තොරව විහාරස්ථාන භූමියට අයත් ජල මූලාශ්‍ර වලින් ජලය ලබාගැනීමට හැකියාව නොමැත. • විහාරස්ථානයට අයත් සනීපාරක්ෂක පහසුකම් භාවිතා කිරීමට සේවකයන්ට අවසර නොමැත එබැවින් ව්‍යාපෘති ස්ථානයේ සනීපාරක්ෂක සහ පහසුකම් සේවකයන් වෙත සලසා දිය යුතුය. • කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් කිසිදු ව්‍යාපෘති කටයුත්තක් සඳහා ළමා ශ්‍රමය යොදා නොගත යුතුය (සෘජුව හෝ වක්‍රව) • අනතුරු විය හැකි අවදානම ඉතා ඉහළ බැවින් යන්ත්‍රෝපකරණ ක්‍රියාකිරීමේදී බර යන්ත්‍රෝපකරණ ක්‍රියාකරුවන් අතිශය පරීක්ෂාකාරී විය යුතුය. • බර යන්ත්‍රෝපකරණ එහා මෙහා කිරීමේදී ආරක්ෂිතව එහා මෙහා යාම සඳහා අවදානම් කලාපය සඳහා පූර්ණකාලීන මුරකරුවෙකු යොදාගත යුතුය . • පෝය දිනවල සහ බෞද්ධ උත්සව දිනවලදී ඉදිකිරීම් කටයුතු සිදු නො නොකළ යුතුය . • විදුලි සැපයුම් පද්ධතිය, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයේ අනුමතයන් පරිදි ආරක්ෂිත ක්‍රම අනුව සකස් විය යුතු අතර විශේෂයෙන් විදුලි කම්පන තුළින් ළමයින්ට සිදුවිය හැකි අනතුරු වළක්වා ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය. 	<p>ව්‍යාපෘති භූමිය සුදානම් කිරීම හා ඉදිකිරීම් කටයුතු</p>	<p>ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු</p>

<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයේ අනුමත ස්ථාන තුළ පමණක් වාහන නැවැත්ම සහ ගබඩා කිරීම් කටයුතු සිදු කළ යුතුය. ව්‍යාපෘති කාලය තුළ කම්කරුවන් අතර ඇතිවන ආරවුල් තත්වයන් පාලනය කිරීම් සඳහා සහ අධීක්ෂණය සඳහා නිසි ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කළ යුතුය. වැඩබිමේ හැසිරීම පිළිබඳ විශේෂයෙන් මත්පැන් භාවිතය දුම් පානය සෝෂාකාරී හැසිරීම් කාන්තා බැතිමතුන්ට ඇතිවිය හැකි ලිංගික අපයෝජනයන් යන කාරණා පිළිබඳ දැඩි පාලනයක් පවත්වා ගත් යුතුය. <p>සේවකයින් විසින් කිලිටු හෝ පිළිගත නොහැකි ඇඳුමකින් පූජනීය ස්ථානයක ඇතුළුවීම නොකළ යුතුය. එමෙන්ම එවැනි ස්ථානවල වැඩ කරන කාලය අතරතුර විවේක ගැනීම ආදිය ද නොකළ යුතුය.</p>		
<p>ix. වැඩ කරන වේලාවන්</p> <p>මෙම ඉදි කිරීම් කටයුතු විහාරස්ථානයේ විහාරාධිපති හිමියන්ට අනුකූලව සිදුවිය යුතු අතර ශබ්ද කම්පන හා දූවිලි ජනිත වන ක්‍රියාකාරකම් තුළින් විහාරස්ථානයේ ආගමික කටයුතුවලට බාධා නොවන අයුරින් සිදුවිය යුතුය. රාත්‍රී කාලය තුළ ව්‍යාපෘති කටයුතු සිදු කරන්නේ නම් ඒ සඳහා සුදුසු ආරක්ෂණ ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය කළ යුතුය.</p>	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු
<p>x. ආක්‍රමණික විශේෂ</p> <p>පාංශු බාදනය වලක්වා ගැනීමට සුදුසු ශාක හෝ තෘණ වර්ග භාවිතා කළ යුතුය. දේශීය පරිසරයට අයත් ආවේණික ශාක වර්ග තෘණ තෝරා ගැනීම සඳහා වනසරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වේ.</p>	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු
<p>xi. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාකාරකම් අතරතුරේ දී පුරාවිද්‍යා භූමිය වෙත විශේෂ අවධානය යොමු කිරීම</p> <ul style="list-style-type: none"> ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය විසින් (PMU) පුරාවිද්‍යා භූමියට බලපෑම් සිදුවිය හැකි සියළු ආකාරයන් පිළිබඳව කොන්ත්‍රාත් කරු දැනුවත් කළ යුතුය. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාකාරකම් අතරතුරේ වැදගත් යමක් හමුවූ සෑම අවස්ථාවක දීම කොන්ත්‍රාත් කරු විසින් ව්‍යාපෘති කළමනාකරුට ඒ පිළිබඳව දැනුම් දිය යුතුය. පුරාවිද්‍යා භූමියේ ඉදිකිරීම් කටයුතු මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදෙලේ හා පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිසි අධීක්ෂණය යටතේ කළ යුතුය. 	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ අංශය (PMU) ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු
<p>xii. අනතුරු ඇඟවීම.</p> <p>ඉදි කිරීම් අදියර තුළ ආවාස ගොඩනැගිල්ල කඩා ඉවත් කළ යුතුය. එම නිසා ජනතා ප්‍රවේශයන් වැලැක්වීමට හා අධි අවදානම් තත්වයන් වළක්වා ගැනීමට අනතුරු ඇඟවීම් නිසි ආරක්ෂණ සලකුණු යොදා ගත් යුතුය.</p>	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ අංශය (PMU) ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු
<p>xiii. අධි අවදානම් ප්‍රදේශවල ජීවත් වන ගෘහ ඒකක</p> <p>ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානයේ නායයෑම් ආපදා අනතුරු ඇඟවීම් වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ අධික වැසි සමයේදී ආගමික ක්‍රියාකාරකම් සහ මහජන රැස්වීම් පැවැත්වීම වළක්වා ඇත.</p>	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ අංශය (PMU) ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු
<p>ix. සේවක සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව</p> <ol style="list-style-type: none"> ව්‍යාපෘති කාලය අතරතුරේ සේවකයින් අධි අවදානම් තත්වයක් සහිතව වැඩ කළ යුතු බැවින් එම තත්වය වලක්වා ගැනීමට ESMP වගකීම් මත කොන්ත්‍රාත්කරුට නිර්දේශිත අංශ 2003 යටතේ " ප්‍රජා සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව හා සේවා කොන්දේසි" ඉතා සැලකිලිමත්ව හා මනා කළමනාකාරිත්වයකින් යුතුව ආරක්ෂිත අධීක්ෂණ පද්ධතියක් මත පවත්වාගෙන යා යුතුය, වැසි සමයේ අස්ථාවර බැවුම් මත වැඩ කිරීම් ඉතා අවදානම් බැවින් වැසි කාලයේ ව්‍යාපෘති කටයුතු සිදු සිදු කිරීම අත්හිටුවීමට විමට කටයුතු කළ යුතුය.. කම්කරුවන්ගේ හා ප්‍රජාවගේ ආරක්ෂාව සඳහා උසස් තත්වයේ අනතුරු ඇඟවීමේ පද්ධතියක් සහ පූර්ණ කාලීන මූරකාවල් යොදාගැනීම යොදාගැනීමට තරයේ නිර්දේශ කොට ඇත කම්කරුවන් හා මාර්ගය භාවිතා කරන්නන් මත කළු ගල් පෙරළීමේ අවදානම වළක්වා ගැනීමට ආරක්ෂිත බාධක හා දැල් ස්ථාපිත කිරීම් අනිවාර්ය වේ සේවකයින් සඳහා සනීපාරක්ෂක පහසුකම් සපයා දිය යුතු අතර, සනීපාරක්ෂක අපද්‍රව්‍ය නිසි ලෙස බැහැර කළ යුතුය. සර්ප දෂට කිරීම් ගැන ශ්‍රම බලකාය හොඳින් දැනුවත් විය යුතුය. සර්ප දෂට කිරීම් දැනුවත් කිරීමේ පෝස්ටර්, හදිසි රෝහල්ගත කිරීමේ වැඩපිළිවෙලවල් සඳහා පෙර සැලසුම් සකස් කළ යුතුය. 	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු
<p>xv. ගිනි ගැනීම් හා ලැවි ගිනි ඇතිවීම</p>		

විදුලි පද්ධතිය ස්ථානගත කිරීමේදී විදුලිය කාන්දු වීම් හා පිපිරීම් වළක්වා ගැනීමට ඉතා සුපරීක්ෂා සුපරීක්ෂාකාරී විය යුතු අතර ඉදිකිරීම් අතරතුරදී ගිනි තැබීම් තහනම් වේ	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු
xvi. පුපුරණ ද්‍රව්‍ය භාවිතය මෙම ව්‍යාපෘති ස්ථානයේ පිපිරීම් වැනි තත්ත්වයන් වලදී ගිනිගැනීම් ඇතිවිය හැකිය. විශේෂිත පුහුණුවක් ලත් පද්ගලයින් විසින් පිපිරවීම් වලින් තොර වෙනත් රසායනික ද්‍රව්‍ය භාවිතයෙන් පමණක් සිදුකරණු ලබන පිපිරවීම් නිර්දේශ කෙරේ.	ඉදිකිරීම් කටයුතු	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ අංශය (PMU) ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරු

13. ව්‍යාපෘති ස්ථානය අධීක්ෂණය

ඉදිකිරීම් අදියර තුළ පහත සඳහන් අධීක්ෂණ සැලැස්ම නිර්දේශ කර ඇත

වගුව 5: පාරිසරික හා සමාජ අධීක්ෂණ සැලසුම: ඉදිකිරීම් අදියර

අධීක්ෂණ අවශ්‍යතාවය	පරාමිතීන්	පරීක්ෂා කල යුතු වර ගනන
මූලික නිරීක්ෂණ	ජලයේ ගුණාත්මකභාවය	-
	අධි අවදානම් නිවෙස් වල පූර්ව ඉරිතැලීම් නිරීක්ෂණය	එක් වරක් *
	වාතයේ ගුණාත්මක තත්ත්වය	එක් වරක් *
	භූ කම්පනය	එක් වරක් *
	පසුබිම් ශබ්දය මැනීම	එක් වරක් *
ඉදිකිරීම් කාලය අතරතුර	අධි අවදානම් නිවෙස් වල ඉරිතැලීම් නිරීක්ෂණය	ඉදිකිරීම් අතරතුර සැලකිය යුතු අවතැන් වීමක් සිදුවුවහොත් **
	පොළවේ කම්පන තත්ත්වයන්	විදීම් සිදු කරන යන්ත්‍ර එම කාලය අතරතුර පිපිරවීමේ හෝ පොළවෙහි කම්පනයන් ඇති වන කුමන හෝ කාර්යයක් *
	ඉදිකිරීම් වල දී ඇති නව ශබ්දය	මාසයකට වරක් තදබල ශබ්දයක් ඇතිවන විට *
	වාතයේ ගුණාත්මක තත්ත්වය	මාසයකට වරක් *
	කුඩා වාසස්ථාන ඇගයීම	එක් වරක් ***
වායු විමෝචනය	ව්‍යාපෘති කටයුතු සඳහා යොදා ගන්නා සියළුම යන්ත්‍රෝපකරණ වල වායු විමෝචනය සහතික තිබීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. ව්‍යාපෘති භූමියේ කාර්යභාර පරිසර නිලධාරී වරයා විසින් ඒවා පරීක්ෂාවට ලක් කල යුතුය.	
නිරීක්ෂණ ආයතන	* මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ ලියාපදිංචි සහතික සහිත ස්වාධීන අධීක්ෂණ ආයතනයක් මගින් ඉරිතැලීම් පරීක්ෂණ හැර අනෙකුත් පරීක්ෂණ සඳහා යොදා ගත යුතුය ** ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය විසින් පිලිගනු ලබන විශ්වාසී ආයතනයක් මගින් ඉරිතැලීම් පරීක්ෂණ කල යුතුය. *** කොන්ත්‍රාත්කරුගේ පාර්ශවයේ	
වාර්තා තබා ගැනීම	දියපහරවල් වල ජලයේ ගුණාත්මකභාවය - ජලයේ පැවතිය යුතු අවම ගුණාත්මක තත්ත්වයන් පිළිබඳව 2017 වර්ෂයේ මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද ප්‍රමිතීන්ට අනුව සංසන්දනය කිරීම ඉහළ අවදානමක් සහිත නිවාස වල පූර්ව ඉරිතැලීම් පිළිබඳ සමීක්ෂණය - වෘත්තීමය වාර්තාව පොළවේ කම්පනයන් - යන්ත්‍ර සූත්‍රවලින් ඇති වන පොළවේ කම්පනයන්, ඉදිකිරීම් අතරතුර හා වාහන වලින් ඇතිවන කම්පනයන්, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ ප්‍රමිතීන්ට අනුව වට පිටාවෙන් ඇති වන ශබ්දය මැනීම - මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ අංක 924.1 1996 මැයි 01 දින විශේෂ ගැසට් පත්‍රය වායු වල ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ කරුණු - ශ්‍රී ලංකා මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ අංක 1562/22 2008 අගෝස්තු 15 - විශේෂ විවේදනයේ සඳහන් අවම වායු ගුණ තත්ත්වයන්. කුඩා වාසස්ථාන ඇගයීම: කුඩා වාසස්ථාන ඇගයීමේ වාර්තාව , වාසස්ථාන මත ඇති වන බලපෑම අවම කිරීම සඳහා වන TOR හි සඳහන් නිර්දේශයන් ට අනුව	

14. ඉදිකිරීම් කටයුතු හේතුවෙන් අගතියට පත් වන්නන්ගේ දුක්ගැනවිලි වලට සවන් දීම

පහත සඳහන් විය හැකි බලපෑම් සඳහා විශේෂ අවධානයක් යොමු කරමින් මෙම ව්‍යාපෘතියේ දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණය ස්ථාපිත කිරීම සඳහා උපදේශකවරුන් පාරිසරික හා සමාජ නිලධාරියා (ES officer) වගබලා ගත යුතුය. a) විහාරස්ථානයේ නායක හිමිපානන් වහන්සේ, b) සහකාර අධ්‍යක්ෂ - බස්නාහිර පළාත (මූලාශ්‍ර - දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ ක්‍රමවේදය ස්ථාපිත කිරීම සඳහා පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ රාමුවෙහි නිර්දේශිත ක්‍රමවේදයන්).

එසේම, විහාරස්ථානය තුළ දුක්ගැනවිලි ලිඛිතව ඉදිරිපත් කිරීමට ඒවා බහාලන පෙට්ටියක් තබා ගැනීම නිර්දේශ කර ඇත

15. තොරතුරු අනාවරනය කිරීම

දත්වන ලද අවම ආකාරයෙන් පහත සඳහන් ආයතන හා සංවිධාන වලට පාරිසරික හා සමාජ තොරතුරු අනාවරණය කිරීම ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයේ වගකීම වේ.

වගුව 6: යෝජිත තොරතුරු අනාවරනය කිරීමේ වැඩසටහන

තොරතුරු	යෝජිත ආයතන	තොරතුරු අනාවරණය කිරීමේ ක්‍රමවේදය
i. ව්‍යාපෘතිය සැලසුම් කිරීම (ඉදිකිරීම් ප්‍රදේශයේ තොරතුරු, සැලසුම් හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රමවේදය)	දිස්ත්‍රික් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරී කාර්යාලය, සිද්ධි ලේකම් කාර්යාලය, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය, වෙනත් දිස්ත්‍රික් මට්ටමේ නියෝජිත ආයතන, ජා.ගො.ප.ස දිස්ත්‍රික් කාර්යාලය. AIB බැංකුව, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව	රැස්වීම්, දිස්ත්‍රික් සම්බන්ධීකරණ කමිටුව. ගිවිසුම් අත්සන් කිරීම සම්බන්ධ වාර්තා සැපයීම, අනුමැතීන් හා එකඟතා.
ii. පාරිසරික හා සමාජීය කළමනාකරණ සැලසුම	දිස්ත්‍රික් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, වන ජීවි සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, AIB බැංකුව, පාහියන්ගල විහාරස්ථානයේ විහාරාධිපති හිමියන්	රැස්වීම්, දිස්ත්‍රික් සම්බන්ධීකරණ කමිටුව. ගිවිසුම් අත්සන් කිරීම සම්බන්ධ වාර්තා සැපයීම, අනුමැතීන් හා එකඟතා. ඉදිකිරීම් අතරතුර
iii. ප්‍රගති වාර්තා (මූලික අදියරේදී හා ඉදිකිරීම් අතරතුර)	දිස්ත්‍රික් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, AIB බැංකුව හා අනෙකුත් සම්බන්ධිත සියළු පාර්ශවයන්	ප්‍රගති සමාලෝචන රැස්වීම්, විශේෂ රැස්වීම්, අදාල වාර්තා භාර දීම.
iv. කම්කරුවන්ගේ සෞඛ්‍ය හා සුරක්ෂිතභාවය පාරිසරික යෝග්‍ය බව අදාල ඉදිකිරීම් භූමියේ සුපරීක්ෂණය	දිස්ත්‍රික් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය, පොලීසිය, පුද්ගලික ඉඩම් හිමිකරුවන්, ග්‍රාම නිලධාරී, ජා.ගො.ප.ස දිස්ත්‍රික් කාර්යාලය. AIB බැංකුව හා අනෙකුත් සම්බන්ධිත සියළු පාර්ශවයන්, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව	වාචික හා අවිවාචික (ලිඛිත) සන්නිවේදනය, ආදාල වාර්තා භාරදීම
v. පාරිසරික හා සමාජීය කරුණු සම්බන්ධව අදාල තීරණ ගැනීම හා ප්‍රගති පෙන්වුම් කිරීමේ රැස්වීම්	දිස්ත්‍රික් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය, පොලීසිය, පුද්ගලික ඉඩම් හිමිකරුවන්, ග්‍රාම නිලධාරී, ජා.ගො.ප.ස දිස්ත්‍රික් කාර්යාලය. AIB බැංකුව හා අනෙකුත් සම්බන්ධිත සියළු පාර්ශවයන්	රැස්වීම්, අදාල වාර්තා භාර දීම
vi. දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ ක්‍රමවේදය	අදාල අනෙකුත් පාර්ශවයන්, AIB බැංකුව, පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, පාහියන්ගල විහාරස්ථානයේ විහාරාධිපති හිමියන්	වාචික හා අවිවාචික (ලිඛිත) සන්නිවේදනය, රැස්වීම්

වගුව 7: තොරතුරු රැස්කිරීම සඳහා සම්බන්ධකරගත් ආයතන සහ නිලධාරීන්

දිනය	ආයතනය	රැස්වීම්, ලිඛිත හා වාචික සන්නිවේදනය
27/09/2018 @ 11.30 පැය	වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව	උපුල් විජයන්ත මහතා අඩවි වන නිලධාරී
05/10/2018 & 14.00 පැය	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය	වන්දිකා හේවගේ මහත්මිය අතිරේක අධ්‍යක්ෂ - මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය කළුතර දිස්ත්‍රික්කය
14/11/2018 @ 11.00 පැය	පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව	එම්.ඒ.එස්. ටී. කේ. මදුරස්පෙරුම සහකාර අධ්‍යක්ෂ (බස්නාහිර පළාත)

අැමුණුම i : ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශයේ චෛත්‍ය ඡායාරූපය

ඇමුණුම ii : ආපදා තක්කවයේ ස්වභාවය හා උපදේශන අවස්ථා

රූපය a: පාභියන්ගල විහාරස්ථානයේ විහාරාධිපති පූජ්‍ය වන්දිම හිමියන් සමඟ පැවැත්වූ සාකච්ඡාව

රූපය b. විහාර මන්දිරයේ ඇති සැතපෙන බුද්ධ ප්‍රතිමාව

රූපය c. පැරණි විහාර මන්දිරයේ ඇති සිතුවම : මහනුවර රජු*

රූපය 4 d. පාභියන් හික්ෂුව දැක්වෙන සිතුවම

රූපය e: විහාරස්ථානය තුළ ඇති බුදුරජානන් වහන්සේගේ බුද්ධ ප්‍රතිමාව

රූපය g. විහාරස්ථාන භූමිය තුළ ස්ථාපිත කර ඇති වර්ෂාපතන දත්ත රැස්කරණය

ඇමුණුම III: පාර්ෂව කරුවන් සමග පැවැත්වූ සාකච්ඡා තුළදී අනාවරණය වූ විශේෂිත කරුණු

දිනය: 27/09/2018		
ආයතනය	සම්බන්ධීකරණ නිලධාරීන්ගේ නම සහ තනතුර	ඉදිරිපත් වූ සැලකිය යුතු කරුණු
වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව	අඩවි වන නිලධාරී උපුල් විජයන්ත මහතා	<ul style="list-style-type: none"> ✓ සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා විශේෂිත ශාක ඇත්නම් ඒ සඳහා දෙපාර්තමේන්තුවේ අවසරය ලබා ගත යුතුය ✓ වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව ව්‍යාපෘතියට කිසිදු විරුද්ධත්වයක් නැතහොත් ඒ පිළිබඳව පහත කරුණු අවධාරණය කෙරිණි
14/11/ 2018 (දුරකතන මාර්ගයෙන් කරන ලද සාකච්ඡාව)		
පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව	එම්.ඒ.එස්. ටී. කේ. මදුරප්පෙරුම සහකාර අධ්‍යක්ෂ (බස්නාහිර පළාත) ප්‍රාදේශීය පුරාවිද්‍යා කාර්යාලය ශ්‍රීමත් මාකස් ප්‍රනාන්දු මාවත	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ව්‍යාපෘතිය සඳහා කිසිදු විරුද්ධත්වයක් නැත. ✓ සියළු ඉදිකිරීම් කටයුතු පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ සෘජු අධීක්ෂණය යටතේ සිදු විය යුතුය.

ඇමුණුම iv: ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම

නම	තනතුර	අධ්‍යයන කාර්යය
ටී.ඩී.එස්.වී. ඩයස්	අධ්‍යක්ෂ/ ESSD/NBRO	කණ්ඩායම් අධීක්ෂණය
එස්.ඒ.එම්.එස්. දිසානායක	ජ්‍යෙෂ්ඨ විද්‍යාඥ/ ESSD/NBRO	ජ්‍යෙෂ්ඨ පරිසර විද්‍යාඥ
ප්‍රභාත් ලියනාරච්චි	විද්‍යාඥ/ ESSD/NBRO	පරිසර විද්‍යාඥ
එච්. කුසලසිරි	තාක්ෂණ නිලධාරී /ESSD/NBRO	GIS/ ප්‍රජාවිද්‍යාත්මක දත්ත/සමීක්ෂණ සහයක
හර්ෂ ඒකනායක	ස්ථානභාර නිලධාරී - රත්නපුර දිස්ත්‍රික්කය	භූ විද්‍යාඥ

ඇමුණුම V: ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම

1. පාහියන්ගල ඓතිහාසික ලෙන් විහාරයේ පැරණි විහාර මන්දිරය ඉදිරිපිට අස්ථාවර බෑවුමේ පරීක්ෂණ වාර්තාව -LRRMD/ NBRO
2. පාරිසරික හා සමාජීය කළමනාකරණ සැලසුම පළාත් කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ගේ එකඟතාවය - ශ්‍රී ලංකා නායයෑම් අවම කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය - AIIB
3. පාරිසරික හා සමාජ කළමනාකරණ රාමුව - ශ්‍රී ලංකා නායයෑම් අවම කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය - AIIB
4. නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම - ශ්‍රී ලංකා නායයෑම් අවම කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය - AIIB